

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Факультет морського права**

кафедра теорії та історії держави і права

Код РНПД _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з НГП

Слободян С. О.

» _____ 202__ р.

***РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА***

***PROGRAM OF DISCIPLINE
THEORY OF THE STATE AND LAW***

рівень вищої освіти _____ Бакалавр _____
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

тип дисципліни _____ Обов'язкова _____
обов'язкова / вибіркова

мова викладання _____ Українська _____
українська / англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Теорія держави та права**» є однією з складових комплексної підготовки фахівців галузі знань «08» Право, спеціальності «081» Право, освітня програма «**ПРАВО**».

«08» листопада, 2023 року – 57 с.

Розробник: Набокова Ольга Геннадіївна, викладач кафедри теорії та історії держави і права _____

Проект робочої навчальної дисципліни «**Теорія держави та права**» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми – доцент, кандидат політичних наук Ломжець Юлія Вікторівна _____

Проект робочої навчальної дисципліни «**Теорія держави та права**» розглянуто на засіданні кафедри теорії та історії держави і права.

Протокол № 5 від «14» листопада 2023 року

В. о. зав. кафедри теорії та історії держави і права – Бараненко Дмитро Володимирович, професор, доктор юридичних наук _____

Проект робочої навчальної дисципліни «**Теорія держави та права**» розглянуто Навчально-методичною комісією факультету Морського права.

Протокол № 5 від «15» листопада 2023 року

Голова Навчально-методичної комісії – _____ Бараненко Д. В.

Проект робочої навчальної дисципліни «**Теорія держави та права**» погоджено з навчальним відділом НУК імені адмірала Макарова

Голова відділу – _____ Лабарткава А. В.

Проект робочої навчальної дисципліни «**Теорія держави та права**» розглянуто Навчально-методичною радою НУК імені адмірала Макарова.

Протокол № 10 від «27» листопада 2023 року.

Голова НМР НУК – _____ Слободян С. О.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	6
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	7
3. Передумови для вивчення дисципліни.....	7
4. Очікувані результати навчання.....	7
5. Програма навчальної дисципліни.....	8
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування.....	29
7. Форми поточного та підсумкового контролю.....	30
8. Критерії оцінювання результатів навчання.....	37
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліною.....	38
10. Рекомендовані джерела інформації.....	38

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна «Теорія держави та права» є однією з фундаментальних базових навчальних дисциплін, які вивчаються на юридичних факультетах вищих навчальних закладів, та невід'ємним складником формування професійної компетентності бакалаврської підготовки студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» за спеціальністю 081 «Право».

«Теорія держави та права» виступає начальною дисципліною, якій відведено ключове значення для підготовки юристів належного рівня кваліфікації. Лише здобувши основоположні теоретичні знання з теорії держави і права можна опанувати положення галузевих, міжгалузевих базових і спеціально-прикладних юридичних наук. «Теорія держави та права» покликана надати студентам знаннями про причини та передумови виникнення держави і права, сутність та сучасні концепції держави і права, основні закономірності та механізми розвитку та функціонування державно-правових явищ. «Теорія держави та права» виступає базовою загальнотеоретичною дисципліною в системі юридичних наук, тож ключовим її завданням є вивчення загальних понять та дефініцій, якими оперують галузеві юридичні науки.

Вивчення «Теорії держави та права» формує:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- навички застосування знань у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- вміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність бути критичним і самокритичним, працювати в команді;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- спроможність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій;
- вміння цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність.

Ключові слова: держава, право, кримінальне право, цивільне право, конституційне право, трудове право, громадянське суспільство, відповідальність, правова держава, механізм держави, апарат держави.

Abstract

The educational discipline "Theory of the state and law" is one of the fundamental basic educational disciplines studied at the law faculties of higher educational institutions, and an integral component of the formation of professional competence of undergraduate training of students who obtain the educational qualification level "Bachelor" in the specialty 081 "Right".

"Theory of the state and law" acts as an initial discipline, which is given key importance for the training of lawyers of the appropriate level of qualification. Only by acquiring fundamental theoretical knowledge of the theory of the state and law can one master the provisions of branch, interdisciplinary basic and specially applied legal sciences. "Theory of the state and law" is designed to provide students with knowledge about the causes and prerequisites for the emergence of the state and law, the essence and modern concepts of the state and law, the main patterns and mechanisms of the development and functioning of state and legal phenomena. "Theory of the state and law" acts as a basic general theoretical discipline in the system of legal sciences, so its key task is the study of general concepts and definitions that operate in branch legal sciences.

The study of "Theory of the state and law" forms:

- the ability to abstract thinking, analysis and synthesis;
- skills of applying knowledge in practical situations;
- knowledge and understanding of the subject area and understanding of professional activity;
- the ability to learn and master modern knowledge;
- the ability to be critical and self-critical, to work in a team;
- the ability to realize one's rights and responsibilities as a member of society, to realize the values of a civil (free democratic) society and the need for its sustainable development, the rule of law, the rights and freedoms of a person and a citizen in Ukraine;
- the ability to preserve and multiply moral, cultural, scientific values and achievements of society based on an understanding of the laws of law development, its place in the general system of knowledge about nature and society and in the development of society, technology and technology;
- the ability to appreciate and respect diversity and multiculturalism.

Key words: state, law, criminal law, civil law, constitutional law, labor law, civil society, responsibility, rule of law, state mechanism, state apparatus.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання / заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 11	Галузь знань 08 Право (шифр і назва)	Обов'язкові компоненти освітньої програми Цикл професійної підготовки (Обов'язкова)	
Модулів – 3		Рік підготовки: 1-й	
Змістових модулів – 4			
Електронний адрес РПНД на сайті Університету –	Спеціальність 081 Право (код та найменування) Освітня програма «Право» (найменування)	Семестр: I-II й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>курсова робота – 1 (3 кредити)</u>		Лекцій (денна)	Лекцій (заочна)
		I-й сем. – 45 год. II-й сем. – 30 год. Всього – 75 год.	I-й сем.– 8 год. II-й сем. – 6 год. Всього – 14 год
		Практичні, семінарські (денна)	Практичні, семінарські (заочна)
Загальна кількість годин – 330	I-й сем. – 30 год. II-й сем. – 15 год. Всього – 45 год.	I-й сем. – 6 год. II-й сем. – 4 год. Всього – 10 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних: I-й семестр – 5 II-й семестр – 3 Самостійної роботи студента: I-й семестр – 5 II-й семестр – 3	Ступінь вищої освіти: перший (бакалаврський) Бакалавр / Bachelor	Самостійна робота (денна)	Самостійна робота (заочна)
		I-й сем. – 75 год. II-й сем. – 45 год. Всього – 120 год.	I-й сем. – 136 год. II-й сем. – 80 год. Всього – 216 год.
		Індивідуальні завдання курсова робота – 90 год.	
		Вид контролю: I-й семестр – екзамен II-й семестр – екзамен II-й семестр – курсова робота	
		Форма контролю: Поточний – комбінований. Підсумковий – усний.	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави та права» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- ФК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
- ФК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна «Теорія держави та права» вивчається на першому році навчання першого (бакалаврського) освітнього рівня і, відповідно, до структурно-логічної схеми освітньої програми «Право» опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів у межах зазначеної освітньої програми.

«Теорія держави та права» є системоутворюючою, фундаментальною, базовою, основною навчальною дисципліною для всієї юриспруденції, яка вводить у вивчення решту юридичних дисциплін є основою їх пізнання. Передусь вивченню галузевих та інших юридичних наук, й зокрема:

«Філософія права», «Цивільне право (загальна частина)», «Кримінальне право (загальна частина)», «Міжнародне публічне право», «Міжнародне приватне право», «Трудове право».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави та права» передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

Програмні результати навчання:

- ПРН2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;
- ПРН11. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності;

- ПРН14. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи;
- ПРН19. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

5. Програма навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з двох навчальних модулів – Модуль1 та Модуль2, кожен з яких в свою чергу складається з змістовних модулів, а саме:

Змістовний модуль № 1 «Методологія загальної теорії держави і права»,

Змістовний модуль № 2 «Теорія держави»,

Змістовний модуль № 3 «Теорія права»,

Змістовний модуль № 4 «Теорія права та форми його реалізації».

Змістовні модулі є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Окремим модулем є Курсова робота (ІНДЗ), яка виконується в другому семестрі, відповідно до затверджених в уставленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу дисципліни.

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Методологія загальної теорії держави і права.

Тема № 1: Поняття, предмет і структура юридичної науки.

Поняття та предмет науки. Держава і право як об'єкт спеціального наукового пізнання.

Загальна характеристика та склад правознавства як юридичної науки: предмет, функції, структура.

Державно-правова дійсність – предмет правознавства. Теоретико-пізнавальна, методологічна, ідеологічна, практично-прикладна та інші функції юридичної науки. Загальнотеоретичні юридичні науки. Теорія держави і права. Юридична деонтологія. Філософія права. Соціологія права. Історія держави і права. Історія вчень про державу і право. Історія політичної і правової думки в Україні тощо. Базові галузеві і міжгалузеві юридичні науки. Конституційне право. Цивільне право. Сімейне право. Фінансове право. Трудове право. Житлове право. Екологічне право. Господарське право. Адміністративне право. Кримінальне право. Земельне право. Цивільно-процесуальне право. Кримінально-процесуальне право. Господарсько-процесуальне право. Виконавче право. Спеціальні прикладні юридичні науки. Судова бухгалтерія. Судова медицина. Судова статистика. Правова психологія. Криміналістика. Кримінологія. Судова психіатрія тощо. Міжнародно-правові юридичні науки. Міжнародне приватне право. Міжнародне публічне право. Місце юридичної науки в системі суспільних наук.

Сучасний стан та перспективи розвитку науки в Україні. Юридична освіта в Україні.

Література: 38, 39, 52, 53, 54, 63, 77, 91, 95, 97, 98, 99, 113.

C.6-20; 153, 154, 163, 175, 177.

C.206-219, 189, 190, 191, 198, 199, 200, 201, 206, 217, 218.

Тема № 2: Загальне поняття, предмет, методологія та функції теорії держави і права, її практична значущість.

Передумови виникнення і розвиток загальнотеоретичної науки про державу і право. Теорія держави і права та філософія права. Теорія держави і права та енциклопедія права. Загальна характеристика теорії держави і права (поняття, об'єкт, предмет, функції, структура). Основні та загальні закономірності виникнення, розвитку та функціонування держави і права. Предмет теорії держави і права. Об'єкти дослідження теорії держави і права.

Функції загальної теорії держави і права як науки. Зміст онтологічної (пізнавальної), евристичної (винахідної), прогностичної, виховної, методологічної, ідеологічної та практично-прикладної функцій теорії держави і права. Склад теорії держави та права. Методологія державно-правових явищ. Теорія держави. Теорія права. Загальна теорія держави і права в системі наукового пізнання. Місце загальної теорії держави і права в системі суспільних та юридичних наук. Її взаємодія з філософією, соціологією, політологією, економічною теорією. Загальна теорія держави і права як навчальний предмет. Загальна теорія держави і права як фундаментальна, базова, загальна, методологічна наука. Шляхи взаємовпливу та обміну досвідом теорії держави і права й галузевих і спеціальних юридичних наук.

Система навчального курсу загальної теорії держави і права, головні розділи та теми. Основні категорії та поняття теорії держави і права. Роль теорії держави та права у підготовці юриста в сучасних умовах.

Поняття та значення сучасної методології досліджень державно-правових явищ. Метод дослідження та методика дослідження. Філософія права, соціологія права як прояв підходів до вивчення держави і права. Значення філософських категорій для дослідження основних закономірностей виникнення, розвитку, функціонування державно-правових соціальних інститутів. Класифікація методів пізнання державно-правових явищ. Загально-філософські (методи аналізу і синтезу, якісного і кількісного аналізу, абстрагування і конкретизації, порівняння і узагальнення тощо), загальнонаукові методи (системний, функціональний, екстраполяції, моделювання, історичний, статистичний та інші), спеціально-юридичні (порівняльно-правовий, формально-догматичний, тлумачення, конкретно-соціологічний) методи дослідження як засіб теоретичного аналізу державних та правових феноменів. Методологічне значення загальнолюдських цінностей в пізнанні сутності закономірностей буття і розвитку держави і права. Методи пізнання загальної теорії держави та права. Загальнотеоретичний понятійний матеріал як відправне начало дослідження держави і права.

Література: 1, 14, 15, 17, 20, 22, 27, 30, 38, 39, 52, 53, 54, 60, 63, 64, 77, 91, 92, 95, 97, 98, 99, 113.

C.21-44; 121, 122, 124, 125, 153, 154, 156, 163, 175, 178.

C.206-219, 180, 189, 190, 191, 192, 193, 198, 199, 200, 201, 202, 206, 210, 214, 216, 218.

Тема № 3: Методологія юридичної науки.

Поняття та значення сучасної юридичної науки. Класифікація методів пізнання юридичної науки. Загально-філософські (методи аналізу і синтезу, якісного і кількісного аналізу, абстрагування і конкретизація, порівняння і узагальнення тощо), загальнонаукові методи (системний, функціональний, екстраполяції, моделювання, історичний (хронології), статистичний та інші), спеціально-наукові (юридичні): (порівняльно-правовий, формально-догматичний, тлумачення, конкретно-соціологічний) методи дослідження як засіб теоретичного аналізу юридичної науки. Загальнотеоретичний порівняльний матеріал як відправне начала дослідження юридичної науки.

Література: 14, 20.

С.272-279, 22, 30, 39, 53, 60, 63.

С.22-28, 64, 77.

С.23-35, 91, 95, 97, 99, 113.

С.31-44; 121, 122, 124, 125, 154, 156, 178.

С.213-219, 180, 189, 190, 191, 192, 193, 195, 196, 198, 200, 201, 214, 216.

Тема № 4: Походження, сутність та основні риси держави.

Значимість інститутів держави і права та знань про їх виникнення і функціонування для розвитку суспільства. Держава і право як культурна цінність, як досягнення світової цивілізації.

Взаємозв'язок держави і права.

Поняття і природа громадянського суспільства та його характерні риси. Історичні рамки формування та існування громадянського суспільства. Держава та сучасне громадянське суспільство, особливості їхнього співвідношення. Держава і демократія. Поняття відносної самостійності держави. Громадянин як автономний суб'єкт – основа громадянського суспільства.

Наукові погляди щодо розуміння держави. Держава як політична, структурна і територіальна організація домінуючої частини населення. Держава як знаряддя здійснення політичної влади. Політична влада як різновид суспільної влади: поняття та ознаки. Держава як організаційна форма всього суспільства, як спосіб керівництва загальними справами суспільства. Загальне поняття та соціальне призначення держави. Публічний характер державної влади. Легітимність і легальність державної влади. Різноманіття визначень держави. Основні ознаки держави. Територія. Населення. Організація політичної публічної влади. Суверенітет. Загальнообов'язкові правила поведінки (правові норми). Податки. Апарат держави. Влада і норми поведінки в умовах первіснообщинного ладу. Характерні риси публічної влади та соціальних норм первісного суспільства. Відмінність держави і права від родової організації первісного суспільства.

Причини виникнення держави. Економічні, політичні, соціальні, культурні, психологічні фактори як основні причини виникнення держави. Утворення сучасних держав. Ознаки, які відрізняють державу від інших організацій у соціально-неоднорідному суспільстві. Класичні форми виникнення держави.

Державний суверенітет: загальна характеристика та конституційне закріплення. Суверенітет і суверенні права. Державний, народний, національний суверенітет та їх співвідношення.

Література: 5, 13, 15, 17, 20.

С. 89-92, 94-96, 100-103, 39, 43, 52, 53, 54, 63, 68, 77.

С.35-110, 90, 94, 97, 99, 113.

С.21-44; 121, 122, 124, 125, 153, 154, 156, 163, 175, 178.

С.206-219, 180, 189, 190, 191, 192, 193, 198, 199, 200, 201, 202, 206, 210, 214, 216, 218.

Тема № 5: Загальна характеристика теорій походження держави. Теорія сучасної держави. Держава та громадське суспільство.

Аналіз теорій виникнення держави, причини їх багатоманітності. Наукові ідеї про походження держави у творах видатних вчених. Договірна теорія. Теорія насильства. Патріархальна теорія. Психологічна теорія. Теологічна теорія. Соціально-економічна або класова теорія. Теорія еліт. Органічна теорія. Теорія «держави загального благоденства». Теорія конвергенції. Космічна теорія виникнення держави. Афінська, римська, германська – класичні форми виникнення держави.

Сучасні уявлення про сутність держави. Держава соціальної демократії. Держава соціально-демократичної орієнтації та її економічна, політична, соціальна, правова основи. Соціальна сутність сучасної Української держави.

Державний суверенітет: загальна характеристика та конституційне закріплення. Суверенітет і суверенні права. Державний, народний, національний суверенітет та їх співвідношення.

Література: 13, 17, 20.

С.74, 89-92, 94-96, 100-103, 39, 43, 44, 52, 53, 54, 63, 64, 68, 73, 77.

С.110-127, 97, 113.

С.58-68; 130, 154, 172, 175, 178.

С.64,-72, 185 188, 190, 191, 192, 198, 199, 200, 201, 202, 218.

Тема № 6: Тип і функції держави – основні характеристики соціальної сутності держави.

Типологія держав: сутність та значимість. Поняття історичного (формаційного) типу держави. Основні причини зміни типів держав. Залежність типу держави від класової приналежності влади, від економіки, способу виробництва і виду суспільно-економічної формації. Переваги та недоліки формаційної типології держави. Цивілізаційний підхід до типології держави.

Загальна характеристика рабовласницької, феодальної, буржуазної, соціалістичної, сучасної держав (держави соціальної демократії та соціально-демократичної орієнтації). Особливості держави в межах одного історичного типу.

Поняття та значення функцій держави та їхнє співвідношення із цілями, завданнями та принципами держави. Система та зміст функцій держави. Внутрішні та зовнішні, основні та неосновні, постійні та тимчасові функції держави. Функції держави в економічній, гуманітарній, соціальній та у політичній сферах. Гуманізація функцій держави на сучасному етапі. Особливості внутрішніх і зовнішніх функцій сучасної держави та їхні види.

Форми здійснення функцій держави. Установча, правотворча, правозастосовча, правоохоронна діяльність держави. Методи здійснення державних

функцій. Організація, виховання, переконання, заохочення, стимулювання, легітимний примус. Залежність функцій держави від її історичного типу. Межі регулятивного втручання держави в діяльність суб'єктів правовідносин.

Функції Української держави в умовах реформування суспільства.

Література: 13, 17, 20.

С.822-825, 24, 32, 39, 44, 53, 54, 63.

С.85-166, 166-180, 73, 77.

С.290-302, 113.

С. 68-85; 123, 124, 154, 178.

С.64,-72, 191, 192, 198, 200, 201, 215, 218.

Тема № 7: Форми держави.

Розвиток категорії «форми держави» в політично-правовій думці. Поняття форми держави та її структурні елементи.

Форма державного правління: поняття і види. Республіка та монархія як форма державного правління: їхня сутність та сучасні різновиди. Республіканська форма правління та її види. Загальна характеристика президентської, парламентської, президентсько-парламентської республіки. Основні ознаки монархії як форми правління. Необмежені монархії (абсолютні, деспотичні). Обмежені (конституційні) монархії (дуалістичні, парламентські). Фактори які обумовлюють різноманітність форм правління. Форми правління в Україні.

Поняття форми державного устрою, прості та складні державні утворення. Унітарна держава та її характерні риси. Унітарні держави з автономним утворенням. Федеративний державний устрій, його види та ознаки. Форми міждержавних утворень (імперія, конфедерація, співдружність, співтовариство, регіональні, економічні, політичні, військові та інші союзи) їхня відмінність від унітарної та федеративної держави. Порівняльний аналіз методів створення федерації та конфедерації, принципів побудови та взаємовідносин суб'єктів федерації з центром у федерації і в унітарній державі, що включає в себе автономію.

Поняття державно-правового (політичного) режиму та його види. Співвідношення державно-правового (політичного) режиму з сутністю, змістом та формою держави. Характеристика демократичного та антидемократичного режимів, їх характерні риси. Соціально-політичні, економічні, ідеологічні фактори їхнього становлення і розвитку. Особливості авторитарного, тоталітарного (фашистського, расистського, військово-диктаторського) режиму.

Демократія як внутрішня форма держави, її поняття, характерні особливості та функції.

Форми, суб'єкти, принципи та закономірності розвитку демократії в умовах посттоталітарної держави.

Демократія як загальнолюдська цінність. Демократія і політичний плюралізм. Демократія і права меншості.

Поняття та ознаки самоврядування. Демократія і самоврядування. Самоврядування в державних та суспільних структурах. Шляхи розвитку демократії і самоврядування в Україні.

Стан та перспективи розвитку форми Української держави.

Література: 5, 12, 17, 20.

С.811-818, 39, 53, 54, 63.
 С.183-196, 77.
 С.130-163, 113.
 С. 86-107; 152, 154, 155, 167, 178.
 С. 72-77, 191, 192, 198, 200, 201, 218.

Змістовий модуль 2. Теорія держави.

Тема № 8: Механізм та апарат держави.

Поняття механізму держави, його структура та роль у здійсненні функцій держави. Державні організації, державні установи, підприємства у механізмі держави. Основні ознаки механізму держави. Механізм держави як ієрархічна, цілісна, чітко структурована, взаємодіюча, динамічна система внутрішньо організованих елементів зі стійкими зв'язками між ними, яка базується на організаційно-економічній основі, за допомогою якої здійснюється функціонування держава та управління суспільством.

Апарат держави та принципи організації і діяльності апарату сучасної демократичної держави. Конституційне закріплення принципів організації і діяльності державного апарату в Україні. Пріоритет прав і свобод людини. Законність. Єдність і поділ влади. Демократизм.

Професіоналізм. Науковість. Гуманізм.

Органи держави, їх характеристика та ознаки. Поняття посадової особи. Владні повноваження, їх основні риси, види та гарантії. Компетенція як сукупність владних повноважень.

Розподіл влади за повноваженнями на різновиди як фундаментальна засада організації і діяльності механізму правової держави.

Система державних органів України. Глава держави. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади. Контрольно-наглядові органи. Центральні, місцеві органи держави та місцеве самоврядування. Виборні, призначувальні, успадковані. Постійні, тимчасові. Колегіальні, єдиноначальні. Правотворчі, правоохоронні, правозастосовчі, установчі, контрольно-наглядові.

Форми та методи взаємодії органів держави і місцевого самоврядування (делегування функцій та повноважень держави органам місцевого самоврядування).

Державна служба: сутність та види. Державна служба як врегульована законодавством професійна діяльність осіб із виконання завдань і функцій держави за рахунок бюджетних коштів.

Цивільна і мілітаризована служби. Поняття та правовий статус державного службовця.

Стан та перспективи розвитку державних органів України.

Література: 9, 12, 17, 20.

С.279-283, 39, 43, 53, 54, 63.

С.199-208, 77.

С.428-564, 102, 113.

С.108-127, 139, 152, 154, 155, 166, 167, 178.

С. 77-85, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 218.

Тема № 9: Політична система суспільства та держава.

Розвиток ідей про політичну систему суспільства у світовій класичній думці про державу і право. Сутність політичної системи суспільства, її основні риси та функції. Типи політичних систем.

Елементи політичної системи суспільства. Політична влада. Політичні відносини. Суб'єкти політичної діяльності і політичних відносин (інститути, організації). Політичні й правові норми.

Політична свідомість і політична культура. Інші елементи політичної системи суспільства.

Місце і роль держави у політичній системі. Загальна характеристика та ознаки політичної влади. Співвідношення політичної та державної влади. Механізм політичної влади та опозиції.

Громадські об'єднання у політичній системі суспільства: поняття, значення, види та засади їхньої діяльності. Принципи діяльності громадських об'єднань та її правове регулювання. Загальна характеристика політичних партій, їх класифікація. Функції політичних партій.

Загальне поняття трудового колективу, органу громадської самодіяльності, громадського руху та їхні функції у політичній системі суспільства.

Форми впливу органів держави на політичні партії, рухи, інші громадські об'єднання і трудові колективи. Взаємодія політичних партій, рухів, інших громадських об'єднань, трудових колективів з державою. Проблеми взаємозв'язку держави і громадянських об'єднань у процесі розвитку громадянського суспільства.

Основні напрямки та особливості становлення і розвитку політичної системи в Україні.

Література: 6, 12, 20, 39, 43, 53, 54, 63, 77, 84, 102, 113, 139, 152, 154, 155, 166, 167, 178, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 218.

Тема № 10: Держава, право та особа.

Історичний характер співвідношення між суспільством, особою та державою. Право як міра свободи і відповідальності. Поняття права як загально-соціального явища.

Правовий статус особи: поняття, структура, види і тенденції. Держава і правовий статус особи. Людина, особа, громадянин.

Розвиток інституту прав людини. Основні права людини. Права людини як певні можливості людини, необхідні для її існування та розвитку у конкретно-історичних умовах, що об'єктивно визначені рівнем розвитку всього суспільства і мають бути рівними для всіх людей. Природні права людини. Громадянські, політичні, економічні, соціальні, культурні, екологічні права. Права людини та громадянина. Загальні, конституційні та спеціальні права людини. Активні та пасивні права.

Основні напрямки розвитку прав особи у державах соціальної демократії.

Основні права дитини. Право на життя, виживання і вільний розвиток. Право на ім'я та набуття громадянства. Право на захист від економічної експлуатації. Право на відпочинок і розваги.

Право знати своїх батьків та користуватися їхньою опікою. Вільно висловлювати свої думки з усіх питань. Право не розлучатись з батьками всупереч

їх бажанню і підтримувати контакти з обома батьками. Права нації (народу), людства. Право на існування і самовизначення. Право на виявлення, розвиток і захист національної самобутності. Право збереження і розвиток національної культури.

Право на користування природними ресурсами та розвиток економіки на своїй території.

Забезпечення прав національних меншин.

Права людини у міжнародних документах. Хартія прав людини. Декларація прав людини.

Пакт про громадянські та політичні права. Пакт про економічні, соціальні, культурні права.

Інтеграція України у Європейській і світовій співдружності держав. Міжнародно-правові механізми забезпечення прав людини.

Теорія і практика прав людини. Гарантії прав людини та їх види. Економічні, політичні, ідеологічні, соціальні гарантії прав людини. Загальнодоступність законодавства як засіб забезпечення прав людини. Шляхи захисту прав людини. Право на юридичну допомогу. Право на оскарження дій державних органів і посадових осіб. Конституційний контроль. Судовий захист прав людини.

Поняття основних обов'язків громадянина та їх види. Конституційне та законодавче закріплення і реалізація основних обов'язків громадянина як гарантія здійснення прав людини громадянина. Принцип прямої дії норм Конституції України. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина за Конституцією України.

Література: 6; 7; 12, 20, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 102, 113, 137, 139, 152, 154, 155, 166, 167, 178, 183, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 218.

Тема № 11: Правова сутність та характерні ознаки правової держави.

Ідея правової держави як загальнолюдська цінність, її становлення та історичний розвиток.

Внесок мислителів минулого і сучасності в теорію правової держави. Вчення Соломона, Платона, Аристотеля, Л. Сенеки, М. Т. Цицерона, Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Канта, Т. Джефферсона, І. Вишенського, П. Орлика, Г. Сковороди, М. Драгоманова, Б. Кістяківського, М. Грушевського, С. Дністрянського та інших мислителів про державу і право.

Поняття, характерні риси та ознаки правової держави. Закріплення у конституціях та інших законах основних прав і свобод людини. Панування у суспільстві законів, які виражають волю більшості населення. Реалізація, захист і гарантування прав і свобод людини і громадянина в правовій державі.

Особливість принципу верховенства права у правовій державі. Верховенство права в аспекті співвідношення держави і права. Проблеми здійснення принципу верховенства права в Україні.

Сутність і мета розподілу влади, його значення для формування та розвитку правової держави.

Значимість взаємної відповідальності людини і держави, регулювання суспільних відносин на основі загально-дозвільних принципів, юридична

захищеність особи, високо значиме становище у суспільному житті судових органів. Висока правова культура громадян, наявність у них юридичних знань.

Соціальна держава. Поняття, характерні ознаки.

Конституційні основи та головні напрямки будівництва правової соціальної держави в Україні.

Література: 6; 7; 12, 20, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 102, 113, 139, 152, 154, 155, 166, 167, 178, 191, 192, 194, 197, 198, 200, 201, 205, 208, 218.

Модуль 2.

Змістовий модуль 3. Теорія права

Тема № 12: Поняття, походження права, сучасне праворозуміння.

Загальне поняття та ознаки права. Право як вища міра справедливості. Право як головний соціальний регулятор суспільних відносин, як система норм, сукупність правил поведінки загального характеру, основа організації та функціонування державної влади, об'єднань громадян, кожної особи. Право як міра соціальної свободи та рівності.

Нормативність, загальнообов'язковість, системність, формально визначеність, забезпеченість і гарантованість права. Походження права, його сутність. Право об'єктивне і суб'єктивне.

Основні концепції походження права. Спільність та відмінність поглядів на право. Теорія природного права. Історична школа права. Концепція позитивізму у праві. Соціологічний підхід до розуміння права. Психологічна теорія походження права та інші.

Співвідношення права і закону. Право, закон і свавілля. Дозаконодавче, законодавче і незаконодавче право. Правовий і не правовий закон.

Література: 6; 7; 12, 20, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 102, 108, 113, 139, 152, 154, 155, 166, 167, 178, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 218.

Тема № 13: Соціальна цінність, принципи та функції права.

Соціальна цінність права. Власна, інструментальна цінність права. Цінність нормативності та формальної визначеності права. Межі правового регулювання в суспільстві. Право та культура.

Цінність окремих галузей права, правових інститутів. Права людини як найвища цінність у праві.

Об'єктивна необхідність права і його взаємозв'язок з державою, політикою, економікою.

Співвідношення економіки і права. Правові форми економічних відносин. Співвідношення політики і права. Право як основний засіб та форма здійснення політики держави. Основні напрямки здійснення правової реформи в Україні.

Функції права як основні напрямки правового впливу на суспільні відносини. Загально-соціальні функції: гуманістична; організаторська; управлінська; комунікативна; інформаційна; ідеологічна; виховна; економічна; політична; соціальна; екологічна.

Спеціально-юридичні функції права: регулятивна (статична і динамічна); охоронна.

Характеристика функцій права. Форми реалізації функцій права.

Принципи права як провідні засади, ідеї права, що в конкретному вигляді характеризують його зміст, визначають спрямованість правового регулювання (загальнолюдські принципи – гуманізму, демократизму, свободи, справедливості, рівноправності; загально-правові принципи – відповідальності за вину, єдності прав і обов'язків суб'єктів правовідносин, принцип законності, гарантованість прав і свобод громадян; міжгалузеві – незалежність суддів і підкорення тільки закону, рівність прав учасників судового розгляду, незалежність суддів і підкорення їх тільки законам, доступність судового розгляду тощо та галузеві принципи права – диспозитивності ЦП, імперативності КП, свобода праці, обов'язковість умов трудових договорів ТП; принципи права інститутів – визначеність покарання у вирoku суду; типологічні, конкретно-історичні тощо).

Значення принципів права в правотворчості і правореалізації.

Література: 6; 7; 12, , 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 14: Норми права в системі нормативного регулювання.

Поняття та основні ознаки соціальних норм. Соціальні норми як загальні правила поведінки людей у суспільстві, що зумовлені об'єктивними закономірностями і забезпечені різноманітними засобами соціального впливу.

Класифікація соціальних норм. Норми моралі. Звичаї та традиції. Політичні норми. Норми громадських об'єднань (корпоративні норми). Технічні та естетичні норми. Релігійні норми. Норми права.

Мораль як соціальне явище. Загальне та особливе в праві та моралі. Закріплення норм моралі в праві. Ознаки, що відрізняють норми права від норм моралі.

Поняття та ознаки норм права. Місце норм права в системі соціальних норм. Спільність та відмінність норм права від інших соціальних норм.

Види норм права. Класифікація норм права за предметом правового регулювання. Норми конституційного, цивільного, адміністративного, земельного, фінансового та інших галузей права.

Норми права в залежності від методу правового регулювання. Імперативні, диспозитивні, рекомендаційні, заохочувальні. Розмежування норми права за суб'єктами правотворчості. Норми

права органів державної законодавчої влади, органів державної виконавчої влади, глави держави та інших суб'єктів правотворчості. Поділ норм права за субординацією у правовому регулюванні.

Матеріальні, процесуальні. Розподіл норм права за дією на коло суб'єктів, за дією в часі, за територіальною дією. Загальні, спеціальні, виняткові норми права. Норми права постійні та тимчасові, загальнодержавні та місцеві.

Групування норм права за іншими критеріями (функціональною спрямованістю, характером розпоряджень тощо). Види нетипових (спеціалізованих)

норм права: норми-принципи, норми-презумпції, норми-дефініції, норми-цілі, декларативні норми.

Поняття та види правових презумпцій. Правові аксіоми. Юридичні фікції.

Структура норм права. Диспозиція, гіпотеза, санкція. Класифікація структурних елементів норми права за різними критеріями. Співвідношення норм права і статті нормативно-правового акту.

Форми викладу норм права у статтях нормативно-правових актів.

Література: 6; 7; 12, , 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 15: Форми (джерела) права. Правоутворення.

Поняття форми права. Джерела (форми) права та їх класифікація. Правовий звичай. Правовий прецедент. Нормативний договір. Нормативно-правовий акт. Інші форми права в Україні. Юридична доктрина. Судова та адміністративна практика.

Властивості нормативно-правових актів. Державна воля. Владний характер. Специфічна форма виразу. Юридична сила. Пов'язаність з діяльністю компетентних органів. Спрямованість на права та обов'язки. Забезпеченість силою примусу. Класифікація нормативно-правових актів: закони і підзаконні акти. Поняття та види законів. Конституція – основний закон держави. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, види, особливості їх природи і змісту. Відмінності законів і підзаконних актів.

Дія нормативно-правових актів у часі, просторі й за колом осіб. Чинність нормативно-правових актів. Пряма, зворотна, переживаюча дія нормативно-правових актів.

Загальна характеристика правоутворення. Правотворчість: поняття, принципи і види.

Соціальне призначення правотворчості. Співвідношення правоутворення і правотворчості. Етапи правотворчості. Підготовка нормативно-правового акту. Прийняття нормативно-правового акту.

Стадії правотворчого процесу.

Законодавча ініціатива. Прийняття рішення про підготовку нормативно-правового акту та підготовку його тексту. Обговорення тексту проекту нормативно-правового акту. Погодження проекту нормативно-правового акту. Доопрацювання проекту. Внесення проекту в правотворчий орган. Обговорення проекту в правотворчому органі. Голосування проекту. Підписання законопроекту. Опублікування і оприлюднення нормативно-правового акту.

Правотворча (законодавча) техніка як сукупність засобів і прийомів, що використовуються відповідно до прийнятих правил при розробці, прийнятті і систематизації правових (нормативних) актів для забезпечення їх досконалості. Склад, значення правотворчої техніки. Основні вимоги до підготовки нормативно-правових актів.

Юридична стилістика як система прийомів найбільш доцільного використання мови в нормативних документах. Забезпечення доступності і переконливості,

визначеності і точності нормативних документів та відповідності їх юридичній культурі.

Література: 6; 7; 12, , 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Змістовий модуль 4. Теорія права та форми його реалізації

Тема № 16: Правова система, система права та система законодавства. Систематизація нормативно-правових актів.

Поняття правової системи. Правові системи сучасності, критерії їх класифікації. Романо-германська правова сім'я. Англо-американська правова сім'я. Мусульманське право. Сім'я традиційного права.

Поняття системи права. Структурні елементи системи права: правова норма, інститут права, підгалузь права, галузь права. Предмет і метод правового регулювання як підстава поділу права на інститути і галузі. Матеріальне та процесуальне право. Публічне та приватне право: загальне поняття та види.

Поняття системи законодавства. Система права і система законодавства: співвідношення і взаємозв'язок. Загальна характеристика галузей права: конституційного, адміністративного, цивільного, господарського, земельного, фінансового, екологічного, житлового, сімейного, сільськогосподарського, соціально-забезпечувального, кримінально-процесуального, цивільно-процесуального, арбітражно-процесуального, виправно-трудоного.

Конституція України про міжнародне право та його співвідношення з національним правом (законодавством).

Систематизація нормативно-правових актів (законодавства): поняття, основні форми.

Кодифікація, консолідація та інкорпорація нормативно-правових актів. Характерні риси і види кодифікації. Поняття і види інкорпорації. Консолідація як форма систематизації нормативно-правових актів.

Сучасна кодифікація законодавства в Україні, її основні напрямки, форми та значення у забезпеченні правового стану суспільства і держави.

Література: 6; 7; 12, , 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 17: Реалізація права.

Сутність, поняття, основні ознаки реалізації права. Основні форми безпосередньої реалізації права. Використання норм права. Виконання приписів норм права. Дотримання норм права. Засоби забезпечення належної реалізації права.

Застосування норм права як особлива форма його реалізації. Основні ознаки застосування права. Індивідуальний характер застосування права. Застосування права як вид діяльності державних органів. Процесуальна форма застосування права.

Механізми та основні стадії процесу застосування норм права. Встановлення юридично значимих фактів і відшукування норм. Перевірка достовірності тексту і визначення меж дії юридичної сили норми. З'ясування змісту норми права. Прийняття рішення у справі і оформлення акту застосування. Загальні вимоги правильного застосування правових норм. Законність, обґрунтованість і доцільність правозастосовчої діяльності. Правозастосовчі акти (акти застосування права), їх особливості та види. Акти, що вступають в дію на основі нормативного акту, мають персоніфікований, індивідуальний характер, не визнаються джерелом права, не мають зворотної сили. Прийняття індивідуального правового акту як кінцевий етап правозастосування. Відмінність індивідуальних актів (актів застосування) від нормативно-правових актів.

Прогалини в праві, причини їх виникнення та способи усунення. Застосування правових норм за аналогією в разі прогалин у законодавстві. Аналогія закону і аналогія права. Юридичні колізії і способи їх вирішення.

Література: 6; 7; 12, , 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 18: Тлумачення правових норм.

Поняття, суть і необхідність тлумачення права. Загальна характеристика тлумачення-з'ясування (усвідомлення) і тлумачення-роз'яснення (інтерпретації). Засоби тлумачення норм права, поняття та основні риси.

Види тлумачення-з'ясування (усвідомлення) за способами. Філологічне (граматичне, семантичне, лінгвістичне) тлумачення правових норм. Логічне, історичне, систематичне та спеціально-юридичне тлумачення правових норм. Класифікація тлумачення-з'ясування (усвідомлення) залежно від співвідношення тексту норми та її дійсного змісту. Буквальне (адекватне), розширене і обмежувальне тлумачення.

Види тлумачення-роз'яснення (інтерпретації). Офіційне і неофіційне тлумачення права та його види. Нормативне тлумачення: автентичне (авторське), делеговане (легальне). Казуальне тлумачення: судове, адміністративне. Доктринальне, професійне та буденне тлумачення норм права.

Акти тлумачення (інтерпретаційно-правові акти), їх види та юридична природа.

Література: 6; 7; 12, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 19: Законність і правопорядок.

Поняття законності. Сутність, основні ознаки законності. Принципи та вимоги законності.

Загальність і обов'язковість додержання і виконання закону. Законність як метод цивілізованого державного управління. Значення законності для розбудови правової держави, формування громадянського суспільства.

Гарантії законності, їх поняття і види. Загально-соціальні (економічні, політичні, ідеологічні) та юридичні (превентивні, відновлювальні, штрафні; президентські, парламентські, прокурорські, судові тощо) гарантії законності. Недійсність нормативно-правових актів прийнятих всупереч законам. Скасування або зміна неправових нормативно-правових актів державної влади. Контроль і нагляд за дотриманням законів спеціальними органами. Своєчасний та справедливий розгляд скарг громадян щодо порушення прав людини. Конституційні гарантії законності.

Суспільний та правовий порядок. Сутність правопорядку, його характерні риси. Структура, функції та принципи правопорядку. Правопорядок як результат функціонування права і законності.

Взаємозв'язок правопорядку і законності. Правопорядок як реалізована законність. Законність, правопорядок і дисципліна.

Література: 6; 7; 12, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 20: Правомірна поведінка. Юридична відповідальність.

Поняття та основні ознаки правомірної поведінки. Види правомірної поведінки. Об'єктивна та суб'єктивна сторони правомірної поведінки. Мотивація правомірної поведінки. Маргінальна (вплив через страх) та конформістська (приспосувальна) поведінка, умови та причини їх існування у сучасному суспільстві.

Загальна характеристика та ознаки правопорушення. Протиправність, суспільна небезпека, шкода, вина (умисел, необережність), караність. Види правопорушень. Злочини. Суспільно небезпечні правопорушення, що передбачені кримінальним законом. Проступки (види проступків).

Склад правопорушення. Суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона правопорушення.

Пропорушення з формальним та матеріальним складом. Причини правопорушень і шляхи їх усунення.

Поняття, ознаки, принципи і види юридичної відповідальності. Конституційна, цивільна, дисциплінарна, адміністративна, кримінальна, матеріальна відповідальність. Підстави юридичної відповідальності. Деліктоздатність, склад правопорушення, передбачуваність правопорушення нормативно-правовими актами. Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності. Необхідна оборона і крайня необхідність. Стадії юридичної відповідальності. Презумпція невинуватості як гарантія прав людини та громадянина.

Юридична відповідальність і державний примус. Цілі і завдання юридичної відповідальності.

Література: 6; 7; 12, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 21: Правосвідомість і правова культура.

Поняття та основні риси правової свідомості. Правосвідомість як особлива форма суспільної свідомості, сукупність правових понять, ідей, поглядів, почуттів у ставленні людей до чинного права, його мети, завдань, правомірності. Структура правової свідомості, її елементи: правова ідеологія, правова психологія, правова поведінка. Види правової свідомості: за суб'єктами (індивідуальна, групова, класова тощо), за характером відображення правової дійсності (наукова, практична, буденна). Професійна правосвідомість юриста.

Правова свідомість і право: співвідношення та взаємодія. Вплив правосвідомості на законотворчу та правозастосовчу діяльність.

Правова культура: її сутність та основні риси, форми прояву в суспільстві. Правова культура суспільства: поняття, склад. Система правових норм. Сукупність правовідносин. Сукупність суб'єктів права. Правосвідомість. Режим законності, правопорядку. Правова культура особи.

Правова культура як система знань, вмінь і навичок, емоцій, почуттів, вольових компонентів, які проявляються у правомірній діяльності і поведінці. Правові погляди і принципи. Роль правової культури у формуванні громадянського суспільства та правової держави. Правова культура у законодавчій і правозастосовчій діяльності. Професійна правова культура.

Правовий нігілізм, причини його виникнення, форми, вплив на стан режиму законності, реалізацію та забезпечення прав і свобод громадян. Правовий нігілізм як деформований стан правосвідомості особи, суспільства, грипи, який характеризується усвідомленням ігноруванням вимог закону, цінності права, зневажливим ставленням до правових принципів і традицій.

Правове виховання як спосіб формування правосвідомості та правової культури. Завдання правового виховання. Форми правового виховання. Правова освіта, правова пропаганда, правова просвіта, правова агітація, форми правомірної соціально-активної діяльності тощо.

Література: 6; 7; 12, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 22: Правові відносини.

Поняття та основні ознаки правових відносин. Правовідносини як вольові суспільні відносини, створені на основі норм права. Індивідуальний характер правовідносин. Забезпеченість правовідносин захистом державного примусу. Основні види правовідносин. Регулятивні та охоронні, активні і пасивні, відносні й абсолютні, прості та складні правовідносини. Передумови виникнення і функціонування правовідносин. Взаємозв'язок норми права і правовідносин.

Правовідносини як форма існування й реалізації прав і обов'язків. Структура правовідносин.

Зміст правовідносин: юридичний, фактичний. Правочинність і юридичний обов'язок.

Співвідношення суб'єктивного права з правочинністю. Суб'єкти правовідносин. Громадяни, державні органи, фізичні та юридичні особи, соціальні

спільноти, посадові особи, держава як суб'єкт правовідносин. Правосуб'єктність: правоздатність, дієздатність та деліктоздатність суб'єктів правовідносин. Об'єкти правовідносин, їх класифікація.

Обставини, з настанням яких виникають, змінюються або припиняються правові відносини.

Юридичні факти та їх класифікація. Юридичні дії та події.

Література: 6; 7; 12, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218.

Тема № 23: Правове регулювання суспільних відносин та його механізм.

Правове регулювання і його вплив на суспільні відносини. Поняття, предмет, прийоми і типи правового регулювання. Правове регулювання як владний вплив держави з допомогою всіх юридичних засобів на суспільні відносини з метою їх розвитку, упорядкування та захисту. Способи правового регулювання як складові елементи впорядкування суспільних відносин шляхом застосування дозволів, зобов'язань і заборон. Особливий порядок правового регулювання, що виражається в певному поєднанні способів (дозволів, заборон) для створення стану найбільшого сприяння задоволенню інтересів суб'єктів. Цілі правового регулювання. Сфера і межі правового регулювання. Сукупність суспільних відносин, що потребують упорядкування правовими засобами.

Рамки поширення права та визначення характеру впливу на суспільні відносини. Основні напрямки правового регулювання. Закріплення і охорона нових суспільних відносин. Заборона, стимулювання, зміна певних суспільних відносин. Стадії правового регулювання: обов'язкові та факультативні.

Механізм правового регулювання як система засобів правового впливу на всіх суб'єктів суспільного життя, формування їхньої правової поведінки, на суспільні відносини. Елементи механізму правового регулювання. Правові норми. Юридичні факти. Правовідносини. Акти реалізації норм права. Акти тлумачення змісту правових норм. Акти застосування норм права. Стадії механізму правового регулювання. Механізм правотворчості. Механізм реалізації суб'єктивних прав і суб'єктивних юридичних обов'язків. Механізм покладення юридичної відповідальності. Вимоги до механізму правового регулювання у державах соціальної демократії. Місце і роль держави у функціонуванні механізму правового регулювання суспільних відносин.

Якість правового регулювання суспільних відносин. Ефективність правового регулювання, фактори, що її забезпечують. Економічність правового регулювання. Цінність правового регулювання.

Література: 6; 7; 12, 20, 21, 23, 25, 28, 31, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 47, 49, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 77, 80, 81, 102, 113, 115, 128, 132, 135, 136, 139, 144, 145, 148, 150, 152, 154, 155, 157, 162, 166, 167, 170, 178, 179, 182, 186, 187, 191, 192, 197, 198, 200, 201, 208, 218

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни – I-II-й семестри:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. I-й семестр.												
Змістовий модуль 1. Методологія загальної теорії держави і права												
Тема 1. Поняття, предмет і структура юридичної науки.	10	4	2			4	21	1	1			19
Тема 2. Загальне поняття, предмет, методологія та функції теорії держави і права, її практична значущість.	10	4	2			4						
Тема 3. Методологія юридичної науки.	11	4	2			5						
Тема 4. Походження, сутність та основні риси держави.	11	4	2			5	18	1	1			16
Тема 5. Загальна характеристика теорій походження держави. Теорія сучасної держави. Держава та громадянське суспільство.	11	4	2			5						
Тема 6. Тип і функції держави – основні характеристики соціальної сутності держави.	11	4	2			5						
Тема 7. Форми держави.	11	4	2			5	18	1	1			16
Разом за змістовим модулем 1	75	28	14			33	75	4	4			67
Змістовий модуль 2. Теорія держави												
Тема 8. Механізм держави.	19	4	4			11	38	1	1			17
Тема 9. Політична система суспільства та держава.	19	5	4			10		1				18
Тема 10. Держава, право та особа.	19	4	4			11	37	1	1			17
Тема 11. Правова сутність та характерні ознаки правової держави.	18	4	4			10		1				17
Разом за змістовим модулем 2	75	17	16			42	75	4	2			69
Усього годин за модулем 1	150	45	30			75	150	8	6			136
Модуль 2. II-й семестр.												
Змістовий модуль 3. Теорія права												
Тема 12. Поняття, походження права, сучасне праворозуміння.	8	2	1			5	30	1	1			7
Тема 13. Соціальна цінність, принципи та функції права.	7	2	1			4						7
Тема 14. Норми права в системі нормативного регулювання.	8	2	1			5						7
Тема 15. Форми (джерела) права. Правоутворення.	7	2	1			4						7
Разом за змістовим модулем 3	30	8	4			18	30	1	1			28
Змістовий модуль 4. Теорія права та форми його реалізації												
Тема 16. Правова система, система права та система законодавства. Систематизація нормативно-правових актів.	8	4	1			3	24	1	1			7
Тема 17. Реалізація права.	7	2	2			3		1				7
Тема 18. Тлумачення правових норм.	7	2	2			3	14	1	1			7
Тема 19. Законність і правопорядок.	7	2	1			4						6
Тема 20. Правомірна поведінка. Юридична відповідальність.	8	4	1			3						6
Тема 21. Правосвідомість і правова культура.	7	2	1			4	22	1	1			6
Тема 22. Правові відносини.	9	4	2			3		6				
Тема 23. Правове регулювання суспільних відносин та його механізм.	7	2	1			4		7				
Разом за змістовим модулем 4	60	22	11			27	60	5	3			52
Усього годин за модулем 2	90	30	15			45	90	6	4			80
Усього годин за 1 та 2 модулями	240	75	45			120	240	14	10			216
Модуль 3												
ІНДЗ	90					90	90					90
УСЬОГО ГОДИН	330	75	45			210	330	14	10			306

5.2. Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1-й курс, I семестр			
1.	Тема 1. Поняття, предмет і структура юридичної науки.	2	1
2.	Тема 2. Загальне поняття, предмет, методологія та функції теорії держави і права, її практична значущість.	2	
3.	Тема 3. Методологія юридичної науки.	2	
4.	Тема 4. Походження, сутність та основні риси держави.	2	1
5.	Тема 5. Загальна характеристика теорій походження держави. Теорія сучасної держави. Держава та громадянське суспільство.	2	
6.	Тема 6. Тип і функції держави – основні характеристики соціальної сутності держави.	2	1
7.	Тема 7. Форми держави.	2	1
8.	Тема 8. Механізм держави.	4	1
9.	Тема 9. Політична система суспільства та держава.	4	
10.	Тема 10. Держава, право та особа.	4	1
11.	Тема 11. Правова сутність та характерні ознаки правової держави.	4	
1-й курс, II семестр			
12.	Тема 12. Поняття, походження права, сучасне праворозуміння.	1	1
13.	Тема 13. Соціальна цінність, принципи та функції права.	1	
14.	Тема 14. Норми права в системі нормативного регулювання.	1	
15.	Тема 15. Форми (джерела) права. Правоутворення.	1	
16.	Тема 16. Правова система, система права та система законодавства. Систематизація нормативно-правових актів.	1	1
17.	Тема 17. Реалізація права.	2	
18.	Тема 18. Тлумачення правових норм.	2	
19.	Тема 19. Законність і правопорядок.	1	1
20.	Тема 20. Правомірна поведінка. Юридична відповідальність.	1	
21.	Тема 21. Правосвідомість і правова культура.	1	1
22.	Тема 22. Правові відносини.	2	
23.	Тема 23. Правове регулювання суспільних відносин та його механізм.	1	
	Разом	45	10

5.3. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – **1 год. на 1 заняття**;
- підготовка до практичних занять – **2 год. на 1 заняття**;
- підготовка і написання рефератів – **15 год. на 1 роботу**;
- підготовка до написання МКР – **2 год. на 1 роботу**;
- підготовка до контрольних заходів (екзамен) – **14-30 год. на 1 захід**.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	38	7
2	Підготовка до практичних занять	45	10
3	Підготовка і написання реферату	15	15
4	Підготовка до МКР (4 МКР)	8	–
5	Виконання контрольної роботи (2 контр. роб.)	–	154
6	Виконання курсової роботи	90	90
7	Підготовка до екзамену (14 год.-І семестр, 30 год.-ІІ семестр)	14	30
Разом		210	306

5.4. Методичні рекомендації виконання завдань для індивідуальної роботи студентів. Підготовка наукового реферату.

Основні вимоги.

Реферат є самостійним дослідженням студента з конкретного питання, в якому міститься загальний науковий огляд питання, опис особливостей і проблеми його регулювання та самостійні висновки студента щодо нього.

Оформлення реферату.

Структурно реферат складається з титульної сторінки, плану, основної частини, висновків та списку використаних джерел. Такі частини реферату, як зміст, вступ, висновки та список використаних джерел не мають порядкового номера проте сторінки, на яких вони розміщені, нумеруються звичайним чином (не нумерується лише титульна сторінка).

У *плані* вказуються вступ, пункти, висновок, список використаних джерел. Розділи плану повинні бути логічно побудовані, відображати зміст теми реферату. Назви пунктів та підпунктів повинні бути лаконічними, зрозумілими та грамотно сформульованими.

У *вступі* має бути визначено сутність і стан розробки питання. Далі розкривається актуальність обраної теми. Обсяг вступу становить 2-3 сторінки.

Основна частина реферату складається з пунктів, які в свою чергу можуть поділятися на підпункти. Кожен пункт починається з нової сторінки, зверху зазначається номер та назва пункту. Як правило, реферат складається з трьох пунктів. Перший пункт присвячений найбільш загальним питанням, другий пункт докладно аналізує суть питання, третій – визначає шляхи його вдосконалення та інші проблеми, що пов'язані з предметом реферату.

Кожна частина реферату повинна бути логічно закінченою, аргументованою, її слід завершувати стислим викладом результатів дослідження.

Пункти можуть розбиватися на підпункти, найпростішою рубрикою яких є абзац. Абзаци одного підпункту або пункту за змістом послідовно пов'язують один з одним. Кількість самостійних речень в абзаці може бути різною і змінюватись в залежності від складності думки, що передається.

У кожному абзаці необхідно дотримуватися систематичності та послідовності викладення фактів, внутрішньої логіки їх висвітлення, яка значною мірою визначається характером тексту.

Позитивними якостями реферату є точність, ясність та стислість. У рефераті слід уникати непотрібних повторів, надмірної деталізації. Кожне слово і вираз повинні слугувати меті, яка полягає в тому, щоб якомога не тільки точніше, але й стисліше викласти сутність питання. Тому слова і словосполучення, котрі не несуть жодного смислового навантаження, повинні бути повністю вилучені з тексту реферату.

Робота має містити проблемні питання, шляхи їх вирішення, перспективи вдосконалення правового регулювання.

У *висновках* викладаються найважливіші результати, які отримав автор при дослідженні проблеми. Обсяг висновків – до двох сторінок.

В *списку використаних джерел* зазначаються тільки використані в роботі джерела. Реферат має виконуватися студентом самостійно з використанням необхідної кількості джерел (але не менше п'яти). Джерела можна розміщувати

одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті; в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків; у хронологічному порядку. При оформленні списку літератури необхідно вказувати автора, назву джерела, місце видання, видавництво, рік видання, загальну кількість сторінок (для статей – сторінки, на якій починається і закінчується дана стаття).

При оформленні нормативно-правового акту в список літератури зазначається його назва, дата видання, номер, зазначається точне джерело, в якому цей акт опубліковано (див. приклади). Назва джерела подається мовою оригіналу.

Список використаних джерел не може містити таких, на які відсутні посилання в тексті; і навпаки, якщо є посилання в тексті на джерело, воно має бути відображене в списку.

Обов'язковим є посилання на джерела у тексті реферату. Такі посилання можуть здійснюватися в різних формах: через квадратні дужки (в них зазначається номер джерела у списку використаної літератури та сторінка, наприклад [2, с.56]), через зноски в кінці сторінки, (така зноска друкується розміром шрифту 10).

Дещо відмінним є посилання на нормативно правові акти: при першому згадуванні про такий акт робиться зноска, у всіх наступних випадках зноски робити не можна; проте в цьому разі потрібно вказувати статтю (пункт) даного акту.

Виявлення факту плагіату (так само, як і вказівка на неіснуюче джерело) виключає можливість отримання позитивної оцінки.

При написанні реферату дозволяється використовувати загальноприйняті скорочення слів та літерні аббревіатури. Крім загальноприйнятих літерних аббревіатур використовуються запроваджені авторами літерні аббревіатури, які скорочено позначають якісь поняття з відповідної галузі знань. При першому згадуванні ці аббревіатури вказуються у круглих дужках після повного найменування.

Робота має бути виконана особисто студентом. Якщо студент при захисті реферату не спроможний довести основні положення реферату, не орієнтується в його змісті тощо, то реферат не може бути оцінено позитивно.

У рефераті не допускаються будь-які перекручування (особливо що стосується назви реферату), неточності, нелогічності, повтори, суперечності тощо; не повинно бути будь-яких помилок, в тому числі граматичних (наявність більше трьох граматичних помилок є підставою для зниження балів).

Максимально оцінені можуть бути роботи, в яких дотримані всі наведені вимоги, робота є логічно побудованою і достатньо добре опрацьованою, повно та всебічно розкриває тему.

Реферат має бути написаний машинописним текстом Times New Roman, розмір шрифту 14, проміжковий інтервал – 1,5. Орієнтовний обсяг реферату – 10 сторінок. Поля: ліве, верхнє, нижнє – не менше 20 мм, праве – не менше 10 мм. Дозволяється написання рефератів також “від руки”, але при цьому почерк повинен бути чітким і розбірливим.

Нумерація сторінок подається арабськими цифрами у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Студент повинен обов'язково захистити реферат – відповісти на поставлені питання (захист проводиться в години індивідуально-консультативної роботи викладача). За результатами опитування викладач може збільшити бали (якщо студент відповідями показав високий рівень володіння матеріалом), або зменшити

їх (якщо студент не повно, або взагалі не відповідає на питання, робить помилки, не орієнтується по тексту тощо).

5.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (курсова робота).

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (курсова робота) виконується у II семестрі (другому семестрі вивчення дисципліни).

Індивідуальне завдання видається протягом першого місяця II семестру.

Курсова робота є одним з різновидів науково-практичної роботи студентів (разом з виконанням рефератів, підготовкою та виступом з доповідями на студентських конференціях, тощо).

Успішне виконання курсової роботи є показником:

- засвоєння студентом вивченого матеріалу з навчальної дисципліни «Теорія держави та права»;
- вміння працювати з літературними джерелами (монографічною, навчальною, загальною і спеціальною, літературою), нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, матеріалами судової практики,
- здатності студента до самостійного аналізу проблемних питань кримінального права,
- вміння письмово викладати результати своєї праці.

Тематика курсових робіт.

1. Виникнення права
2. Поняття держави, її основні ознаки
3. Форма держави, її поняття, структура
4. Форма державного устрою
5. Форма державного правління
6. Форма державного (політичного) режиму
7. Механізм держави, його поняття, структура
8. Поняття та класифікація функцій держави
9. Поняття громадянського суспільства, його основні ознаки
10. Правовий статус людини та громадянина: поняття, структура
11. Права людини
12. Поняття та основні ознаки правової держави
13. Право в системі регулювання суспільних відносин
14. Поняття норми права, її основні ознаки та критерії класифікації
15. Законодавчий процес, його стадії
16. Поняття та види форм (джерел) права
17. Нормативно-правовий акт: поняття та ознаки
18. Система права: поняття, структура
19. Правова система: поняття, структура
20. Систематизація законодавства
21. Поняття та основні ознаки правових відносин
22. Юридичні факти: поняття, види
23. Застосування юридичних норм
24. Інтерпретаційно-правова діяльність
25. Правове регулювання: поняття, мета, види, засоби, типи

26. Правопорушення: поняття, ознаки, види
27. Склад правопорушення: поняття, структура
28. Поняття та ознаки юридичної відповідальності, її основні види
29. Правосвідомість і правова культура
30. Правомірна поведінка

** Наведений перелік тематики курсових робіт не є вичерпним. За погодженням з науковим керівником студент може запропонувати власну тему курсової роботи.*

Методика виконання курсової роботи не охоплюється змістом програми навчальної дисципліни і розкрита в окремих методичних вказівках.

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання дисципліни «Теорія держави та права» використовуються наступні методи навчання:

- для всіх видів занять:
 - робота з літературою – опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольнo-корекційної функції в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти;
 - пояснення - словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення;
 - дискусія - обмін поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати;
 - диспут - цілеспрямоване зіставлення різних поглядів на наукову чи суспільну проблематику з метою формування у здобувачів оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій;
 - демонстрування - наочно-чуттєве ознайомлення здобувачів з явищами, процесами, об'єктами в їх природному вигляді;
- для лекційних занять:
 - лекція – усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованою розумових образів, доведень і узагальнень;
 - бесіда – питально-відповідний метод, завдання якого спонукати здобувачів до актуалізації відомих і засвоєння нових знань шляхом самостійних роздумів, висновків і узагальнень; різновиди бесіди: репродуктивні (спрямовані на відтворення раніше засвоєного матеріалу), катехізичні (передбачають точне відтворення формулювань, запам'ятовування відповідей), евристичні (підводять здобувачів до самостійних висновків);
 - ілюстрування – показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;

- відеометод – використання відеоматеріалів для активізації наочно-чуттєвого сприймання; забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості;

- для практичних, лабораторних та семінарських занять:

- практична робота - метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків;

- дидактична гра - спеціально створена ситуація (модель реальності) для формування певних практичних навичок та умінь;

- методи контролю і самоконтролю:

- фронтальне опитування;

- контрольні роботи, термінологічні диктанти;

- контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей).

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Теорія держави та права» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне (усне) опитування, метою якого є поглиблене відпрацювання та закріплення студентами основних теоретичних знань;

- написання МКР;

- підсумкова атестація;

- написання та захист реферату (в I семестрі);

- екзамени у I та II семестрах;

- виконання завдань, винесених на самостійне вивчення.

7. **Форми поточного та підсумкового контролю**

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

В процесі викладання навчальної дисципліни «**Теорія держави та права**»

Поточний контроль проводиться на практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання модульних контрольних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Підсумковий контроль проводиться шляхом складання студентами в I-му та II-му семестрах екзаменів з дисципліни «**Теорія держави та права**». При цьому, студент який отримав 60 балів під час поточного контролю, за його бажанням може бути звільнений від екзамену і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заліку, де студент може набрати до 40 балів. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. Так, під час поточного контролю студент може набрати до 60 балів шляхом отримання проміжних оцінок. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру

(відповіді на практичних заняттях, написання та захист рефератів, виконання МКР).
Питома вага екзамену в загальній системі оцінок – **40 балів**.

Право складати екзамен надається студенту, якій з урахуванням максимальних балів поточного контролю набирає не менше **60 балів**. Якщо студент набрав меншу кількість балів, то добрати необхідну кількість балів студент може за рахунок виконання індивідуальних завдань та поточного тестування або відпрацювання пропущених занять з відповідних тем курсу.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Критерії оцінювання результатів навчання

7.1. Критерії оцінювання результатів навчання на практичних заняттях

Відповіді на семінарах (бали)	Критерії оцінювання
1	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
0,75	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
0,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
0,25	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0,1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.

7.2. Критерії оцінювання написання та захисту рефератів

Написання та захист реферату (реферат виконується і здається разом з КР). За написання і захист реферату нараховується до 15 балів.

Критерії написання та захисту рефератів:

Критерії оцінювання	Бали
Оформлення реферату (титульний лист, план, література та ін.).	1
Структурованість роботи (наявність чіткого, послідовного, логічного плану структури).	1
Чітке визначення актуальності теми , що висвітлюються у рефераті.	1
Змістовність основного тексту (широта і повнота висвітлення теми реферату в пунктах плану: питання, яке в ньому розглядається, викладене послідовно, логічно; текст повинен бути інформативним, об'єктивно передавати інформацію, відрізнятися повнотою викладу, а також	5 Виконання від 90 % - 100% вимог – 5 балів Виконання 70% - 89% вимог - 4 бали Виконання 55% - 69% вимог - 3 бали Виконання 30% - 54% вимог - 2 бали Виконання менше 30% вимог - 1 бал

коректно оцінювати матеріал, що міститься в першоджерелі).	
Бібліографія роботи (список використаної наукової літератури повинен містити мінімум 6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії).	1
Наявність емпіричної частини (висновки гуртуються на результатах проведеного дослідження, викладені з чітким формулюванням авторської позиції)	2 Виконання від 50 % - 100% вимог – 2 бали Виконання менше 50% вимог - 1 бал
Захист реферату (вміння стисло, логічно і повно доповісти про результати дослідження).	4 Виконання від 80 % - 100% вимог – 4 бали Виконання 65% - 79% вимог - 3 балів Виконання 50% - 64% вимог - 2 балів Виконання 30% - 49% вимог - 1 бал
Усього	15

7.3. Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт (далі – МКР)

В процесі викладання навчальної дисципліни «Теорія держави та права» передбачено проведення по 2 контрольних заходи у кожному семестрі (у I та II), на яких студенти пишуть 4 МКР, де кожна оцінюється до 15 балів.

В свою чергу, кожна МКР складатися із: тестових завдань, теоретичних понять та теоретичних запитань та/або задачі.

Кожне тестове завдання складається з 5 тестів. Кожний варіант завдання має тільки одну правильну відповідь. За правильну відповідь нараховується 1 бал. За невірну відповідь бали не нараховуються.

За правильне визначення поняття нараховується 2 бала. В МКР дається 2 визначення і одне теоретичне питання та/або задачу.

За відповідь на теоретичне питання або розв'язання задачі студент може отримати до 6 балів.

Відповідь на теоретичне питання або розв'язання задачі (бали)	Критерії оцінювання
6	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
5	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
4	Відповідь частково правильна, містить декілька неточностей і недостатньо обґрунтована.
3	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
до 1	Відповідь взагалі не вірна та не обґрунтована.
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

Розрахунок балів за написання МКР

Вид завдання	Максимальна кількість балів
Тести	5x1 бал = 5 балів
Визначення поняття	2x2 бали = 4 бала
Теоретичне питання або розв'язання задачі	1x6 балів = 6 балів
Всього	15

Розподіл балів, які отримують студенти під час МКР (І семестр):

Змістовий модуль № 1							Змістовий модуль № 2				Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	30
15							15				

T1, T2, T3, T4, T5, T6, T7, T8, T9, T10, T11 – відповідні теми змістовних модулів.

Розподіл балів, які отримують студенти під час МКР (ІІ семестр):

Змістовий модуль № 3				Змістовий модуль № 4								Сума
T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	30
15				15								

T12, T13, T14, T15, T16, T17, T18, T19, T20, T21, T22, T23 – відповідні теми змістовних модулів.

7.4. Критерії оцінювання виконання контрольної роботи

Виконання студентами заочної форми навчання контрольної роботи (далі – КР) оцінюється до 41 балу; вони необхідні для допуску до екзамену.

Контрольна робота складається із двох типів індивідуальних завдань:

1. Відповідь на теоретичні питання (два питання). Теоретичне питання виконується письмово, в обсязі, необхідному для надання обґрунтованої відповіді з посиланням на статті нормативно-правових актів, які використовувалися. За кожну правильну відповідь на теоретичне питання нараховується до 13 балів.

Відповідь на теоретичне питання (бали)	Критерії оцінювання
13	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
10-12	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
7-9	Відповідь частково правильна, містить декілька неточностей і недостатньо обґрунтована.
5-6	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
2-3	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
до 1	Відповідь взагалі не вірна та не обґрунтована.
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

Так, за правильні відповіді на теоретичні питання, в цілому, можна отримати $2 \times 13 = 26$ балів.

2. Відповідь на п'ять тестових завдань. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання нараховується 3 бали, тобто 5×3 балів = 15 балів. Неправильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 0 балів.

7.5. Критерії оцінювання результатів за виконання інших завдань

Вид завдання	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Участь (відповіді) на практичних заняттях	15x1 бал = 15 балів (у I семестрі) 30x1 бал = 30 балів (у II семестрі)	4x1 бал = 4 бали
Написання і захист реферату	1x15 балів = 15 балів (у I семестрі)	1x15 балів = 15 балів
Виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання)	—	1x41 = 41 бал
Поточний модульний контроль (виконання МКР)	2x15 балів = 30 балів	—
Всього	60	60

7.6. Критерії оцінювання курсової роботи

Параметри оцінювання	Кіл-ть балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
Пояснювальна записка	40	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики у випадку необхідності для розкриття теми; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку науковому керівнику у відповідності із планом виконання курсової роботи.
	35	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики у випадку необхідності для розкриття теми; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.
	30	Зміст роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.

	20	Робота, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації.
	15	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
	5	Робота не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до курсових робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер.
Ілюстративна частина	20	презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог що висуваються.
	15	презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, на які не завжди дано посилання у доповіді або ілюстративні матеріали оформлені з незначними зауваженнями;
	10	ілюстративні матеріали низької якості, в організації презентації спостерігається невпевненість
	5	ілюстративні матеріали низької якості, в доповіді немає посилань на ілюстративні матеріали.
Захист роботи	40	довідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає основні результати дослідження, показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.
	35	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює.
	30	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, належно обґрунтовує положення роботи, але допускає неточності у відповідях на запитання.
	25	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи.
	20	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати положення роботи.
	15	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження робить спроби аргументувати положення роботи, надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання.
	10	студент демонструє задовільні знання з теми дослідження, але не може впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії, та належно обґрунтувати положення роботи.
	5	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію

7.7. Критерії оцінювання екзамену

Під час складання екзамену студенти відповідають на екзаменаційний білет, який вони вибрали власноруч.

Кожен екзаменаційний білет містить три контрольні питання. Відповідь на кожне питання залікового білету оцінюється до 13,3-13,4 балів. Тобто після складання екзамену студент може отримати до 40 балів, які додаються до суми балів, отриманої під час поточний контролю відповідного семестру.

7.8. Критерії відповіді на одне питання екзаменаційного білету

Відповідь на питання (бали)	Критерії оцінювання
12–(13,3-13,4)	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
9–11	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
6-8	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
3-5	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1-2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок та не обґрунтована
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

8.1. За I-й семестр

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т 1-7	Участь (відповіді) на практичних заняттях	8	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
		Написання і захист реферату	15	Написання і захист реферату	15
		Виконання МКР № 1	15		
ЗМ 2	Т 8-11	Участь (відповіді) на практичних заняттях	7	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
		Виконання МКР № 2	15	Виконання КР	41
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

8.2. За II-й семестр

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 3	Т 12-15	Участь (відповіді) на практичних заняттях	15	Написання і захист реферату	15
		Виконання МКР № 3	15	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
ЗМ 4	Т 16-23	Участь (відповіді) на практичних заняттях	15	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
		Виконання МКР № 4	15	Виконання КР	41
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

1. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Теорія держави та права» для здобувачів вищої освіти.
2. Наповненість групи «Теорія держави та права» в месенджері «Viber», «Telegram» для дистанційного навчання електронним варіантом КВК України, лекціями та підручниками з навчальної дисципліни «Теорія держави та права».
3. Мультимедійний проектор Epson EB-S05
4. Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office).

10. Рекомендовані джерела інформації:

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Конституція України. Конституція Автономної Республіки Крим. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. Зі змінами, внесеними згідно із Законом № 742-VII від 21.02.2014 р.
2. Коментар до Конституції України / Ред. кол. В.Ф. Опришко та ін. К. 1999.
3. Акт проголошення незалежності України. ВВРУ. 1991. № 38.
4. Декларація про державний суверенітет України (16 липня 1990 року). ВВРУ. 1990. № 31.
5. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Рим, 4 листопада 1950). К.: Українська правнича фундація, 1997. URL: http://www.irs.in.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=276%3A1&catid=43%3Aeu&Itemid=70&lang=uk
6. Європейська хартія про місцеве самоврядування. Віче. №6. 1993.
7. Загальна декларація прав людини (ООН, 1948 р.) . Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. 2-е вид. К., 1992; URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
8. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (ООН, 1966 р.). Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. 2-е вид. К., 1992; URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042
9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ООН, 1966). Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи / Упоряд. Ю.К. Качуренко. 2-е вид. К., 1992; URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995/043>.
10. Декларація про права осіб, які належать до національних або етнічних релігійних і мовних меншин. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_318.
11. Угода про Співдружність Незалежних Держав. Голос України. 1991. 12 грудня.
12. Про Автономну республіку Крим: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 11. Ст. 69, зі змінами від 03.03.1998 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/95/95-%D0%B2%D1%80>.

13. Про Адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. // Відомості ВРУ – 2013. – № 27, ст.282, зі змінами, внесеними відповідно із Законом № 1702-VII від 14.10.2014.

URL.<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> .

14. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 р. ВВР України. 2012. №10-11, ст.73, зі змінами внесеними відповідно із Законом № 1006-VIII від 16.02.2016 URL.

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4061-17> .

15. Про альтернативну (невійськову) службу Закон України від 12 грудня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 35. С. 1395. Ст. 420., зі змінами на 09.12.2012 р. URL.

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1975-12>

16. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. – № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37-38. Ст. 2004, зі змінами, внесеними відповідно до Закону України № 1415-VIII від 14.06.2016 р. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

17. Про запобігання корупції: Закон України від 1 липня 2014 р. – № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України.– 2014. – № 49. – Ст 2056, змінами, внесеними згідно із Законом № 1022-VIII від 15.03.2016 р.– режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

18. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06 січня 2012 р. № 5475-VI . Відомості Верховної Ради України. 2013. № 44-45. Ст.634, зі змінами внесеними згідно із Законом № 766-VIII від 10.11.2015 р. URL. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5475-17>

19. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р № 4572-VI. Відомості Верховної URL.<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>

20. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III . Відомості Верховної Ради України. 2001. №4. Ст. 65, зі змінами внесеними згідно із Законом № 957-VIII від 28.01.2016 р.

URL. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>

21. Про державну службу: Закон України від від 10.12.2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2016. №4. Ст.43. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>

22. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2232-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст.385, зі змінами внесеними згідно із Законом № 1008-VIII від 18.02.2016 р. URL.: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.

23. Про Національне антикорупційне бюро України:Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-18. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 47. Ст. 2051, зі змінами, внесеними відповідно до Закону України № 901-VIII від 23.12.2015 р. URL. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

24. Про очищення влади: Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1682-VII . Відомості Верховної Ради України. 2014. № 44. Ст.2041, змінами, внесеними згідно із Законом № 132-VIII від 27.01.2015 р.

URL. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>

25. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р № 1697-VII . Відомості Верховної Ради України. 2015. № 2-3. Ст.12, змінами, внесеними згідно із Законами № 1355-VIII від 12.05.2016 р.

URL. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>

26. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. Відомості

Верховної Ради України. 2010. № 34. ст. 481, змінами, внесеними згідно із Законом № 675-VIII від 03.09.2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>

27. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. 393/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 47 – Ст. 256, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 835-VIII від 26.11.2015 р.

URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>

28. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII . Відомості Верховної Ради України. 1992. №48. Ст.650, зі змінами внесеними згідно із ЗакономN 1405-VIII від 02.06.2016 р.

URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

29. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. №13. Ст.222, зі змінами змінами, внесеними згідно із Законом № 1005-VIII від 16.02.2016 р. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2591-17>.

30. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року № 2136-VIII. URL.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

31. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII . Відомості Верховної Ради.

URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

32. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР / Відомості Верховної Ради України. 1997. №24. Ст.170, зі змінами внесеними згідно із Законом № 1405-VIII від 02.06.2016 р. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>

33. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 р. № 2494-XII . Відомості Верховної Ради України. 1992. №36, зі змінами внесеними згідно із Законом N 5461-VI від 16.10.2012 р. URL.<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.

34. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995 р. № 20/95-ВР . Відомості Верховної Ради України. 1995. № 6, зі змінами, внесеними згідно із Законом N 901-VIII (901-19) від 23.12.2015 р. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/20/95>.

35. Про організаційно – правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 р. № 3341-XII . Відомості Верховної Ради України. 1993. 30 червня. №35, зі змінами змінами, внесеними згідно із Законами № 901-VIII від 23.12.2015 р. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.

36. Про освіту: Закон України від 23 травня 1991 р. № 1060-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 34. Ст. 451, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 940-VIII від 26.01.2016 р.

URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>

37. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2365-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 23. Ст. 118, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII (901-19) від 23.12.2015 р. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>

38. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15 листопада 2001 р. № 2789-III // Відомості Верховної Ради України. – 002. – № 10. – Ст. 70, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII (901-19) від 23.12.2015 р. – режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2789-14>

39. Про вибори Президента України: закон України від 05.03.1999 № 474-XIV / Відомості Верховної Ради України. 1999. № 14. Ст. 81. зі змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015 р. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/474-14>

40. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22.06.2012 р. № 5026-VI / Відомості Верховної Ради України. 2013. № 22. Ст. 216, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 835-VIII від 26.11.2015 р. URL.

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5026-1741>. Про службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 27. Ст. 382, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII (901-19) від 23.12.2015 р. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>

42. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII // Відомості Верховної Ради України 1991. – № 25. – Ст. 283, зі змінами, внесеними згідно із Законами № 77-VIII від 28.12.2014 р. – режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.

43. Про статус народного депутата: Закон України від 17 листопада 1992 № 2790-XII. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 3. Ст. 17, зі змінами, внесеними згідно із Законами № 911-VIII від 24.12.2015 р. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>.

44. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 41-42, № 43, № 44-45. Ст. 529, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 4-рп/2016 від 08.06.2016 р. URL. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>

45. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 № 776/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99, зі змінами, внесеними згідно із Законом № 901-VIII від 23.12.2015. URL. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>

46. Господарський кодекс України. URL. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

47. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768 - III. Юридичний вісник України. 2001. 1-7 грудня. № 48 (336), зі змінами в редакції від 04.08.2016 р. URL.

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>

48. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. Коментар основних положень / Упорядник В.А.Клименко. К: Літера ЛТД, 2007, зі змінами і доп. в редакції станом на 01.05.2016 р. URL.

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

49. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за заг. Ред. С.Я. Фурси. К.: Видавець Фурса С.Я. КНТ, 2008. 1248 с.

50. Цивільний кодекс України від 1 січня 2003 р., зі змінами внесеними на 11.06.2016 р. URL:

<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

51. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.97 р. Офіційний вісник України. 1997. № 24. С. 11, зі змінами внесеними на 23.11.2007 р. URL. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/503/97>

52. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Постанова КМУ від 02.07.2014 року № 228, зі змінами внесеними станом на 28.05.2016 р. URL.

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF>

53. Універсали Української Центральної Ради. - Конституційні акти України 1917-1920. К., 1992.

54. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом / Урядовий портал / Європейська інтеграція.

URL http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631

ЛІТЕРАТУРА:

1. Актуальні проблеми теорії держави та права. Ч. I. Актуальні проблеми теорії держави : навч. посіб. [С. М. Тимченко, С. К. Бостан, С. М. Легуша та ін.]. 2-е вид., стереот. К. : КНТ, 2008.

2. Андрущакевич Ю. Ефективність правоконкретизації: фактори та шляхи підвищення. Право України. 2012. № 1-2.

3. Антошкіна В.К. Ознаки та особливості права, які зумовлюють необхідність тлумачення. Підприємництво, господарство і право. 2020. №4. С.233–239.

4. Атаманова Н. Проблемні питання застосування норм права. Підприємництво, господарство і право. 2021. №2. С.164–169.

5. Бабенко К. Участь парламенту у формуванні уряду: проблеми і перспективи конституційної реформи в Україні. Юридична Україна. 2012. №1.

6. Банах С.В. Поняття та особливості інформації як теоретичної категорії. Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ. Тернопіль, 2019. Випуск 4. С.226-231.

7. Бакумов О. Проблеми зловживання правами громадян у процесі реалізації форм безпосередньої демократії. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №4..

8. Бамбізов Є. Є. Інформаційна функція Державної фіскальної служби України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Запоріжжя, 2017.

9. Беззубко Б. І. Вдосконалення державних механізмів стратегічного планування соціально-економічного розвитку територій: автореф. дис. ...канд. наук з держ. упр. Маріуполь, 2017.

10. Березенко В. В. Правовий режим державного кордону України: конституційно-правові аспекти регулювання та захисту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017.

11. Белкін Л. Генеза правового нігілізму в контексті теорій бюрократизму. Право України. 2012. № 1-2.

12. Білас І. Право, суспільство, держава: від тоталітаризму до демократії. Розбудова держави. 1994. № 3.

13. Боброва Ю.Ю. Гендерна комунікація як чинник модернізації сучасної держави.

Громадянське суспільство як чинник модернізації сучасної держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20 квітня 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. С.17-21.

14. Богуцька Н. М. Методологічне значення юридичних конструкцій у контексті методу правознавства. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія: Юридичні науки. 2017. Вип. 5

15. Буга Г. С., Буга В. В. Історичні витоки та сучасність юридичної освіти та науки в Україні. Правовий часопис Донбасу. 2018. № 1.

16. Буша Н. Місце правового звичаю серед форм (джерел) права України. Юридична Україна. 2011. №1.

17. Ведерніков Ю.А. Теорія держави і права: Навч. посіб.. К.: Знання, 2008.

18. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: В. Д. Гончаренко (гол.) та ін. Харків: Право, 2016. Том 1: Історія держави і права України. 848 с.

19. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: С. І. Максимов (гол.) та ін. Харків: Право, 2017. Том 2: Філософія права. 1128 с.

20. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: О. В. Петришин (гол.) та ін. Харків: Право, 2017. Том 3: Загальна теорія права. 952 с.

21. Вернигора В. В. Поняття, структура та особливості адміністративно-правового статусу військових формувань України під час особливого періоду. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. № 4.

22. Вільчинська С. Проект методології нового типу (підхід філософської антропології). Університетська кафедра. 2018. № 7.

23. Вовк П. Правова держава: вітчизняні наукові підходи до змісту поняття. Юридичний вісник. 2020. №1. С.19–23.

24. Волинець В. Зв'язок системи функцій держави та її ідеї у державно-правовій теорії І. Ільїна. Юридична Україна. 2012. №5.

25. Волощук О. Проблеми тлумачення теорії розподілу влади у світовій правовій доктрин. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №4.

26. Воронцов В. А. Конституційно-правовий статус Національного банку України. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. Спеціальний випуск, ч. 1.

27. Габаковська Х. В. Дослідницький підхід як елемент методології у сучасній юриспруденції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Івано-Франківськ, 2018.

28. Гавінська, Олена Андріївна. Підгалузі права в системі права сучасної України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; Міжнар. гуманітар. ун-т. Одеса, 2017.
29. Гаврилишин Б. Д. Залишаюсь українцем. Спогади. К.: Університетське видання
“Пульсари”, 2011.
30. Гальченко М. С. Методологічна природа мислення в еволюції пізнавальних дискурсів. Гілея. 2018. Вип. 131
31. Ганьба Б. Причини існування та засоби подолання правового елітарного нігілізму в умовах в сучасних суспільств перехідного типу. Юридична Україна. 2011. №5.
32. Герилів Д. Ю. Типологія держави: теоретико-правове дослідження: моногр. Львів: ПАІС, 2016.
33. Гиляка О. С. Юридичний документ: поняття, особливості, види: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017.
34. Голуб О.А. Щодо типів правового регулювання гендерних відносин. Громадянське суспільство як чинник модернізації сучасної держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20 квітня 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. С.36-38.
35. Городовенко В. Принцип рівності громадян перед законом і судом. Вісник Конституційного Суду України. 2012. №1.
36. Городовенко В. В. Принцип справедливості судової влади: загальнотеоретичні аспекти. Адвокат. 2012. №2.
37. Грицай І. Ретроспектива та сучасний зміст паритетної демократії: теоретико-правовий аспект. Верховенство Права. 2017. № 3. (30).
38. Гришко О. М., В. І. Риндюк, Ю. М. Рижук Теорія держави і права [Текст] : практикум; за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Ф. П. Шульженка; Держ. вищ. навч. закл. “Київ. нац. екон. ун-т ім.Вадима Гетьмана”.К. : КНЕУ, 2013. 308 с.
39. Гусарєва С. Д., Тихомирова О. Д. Теорія держави та права: навч. посіб. Київ: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
40. Давидов Р., Данилюк Ю. Питання теорії конституційних правовідносин. Право України. 2006. № 1.
41. Дембіцька С. Л. Профілактика правопорушень як спосіб встановлення та зміцнення правопорядку в суспільстві. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 1. Т. 2.
42. Демічева В.В. Вплив правової культури на стан правопорядку в Україні. Сучасний правопорядок: національний, інтегративний та міжнародний виміри: Тези Міжнародної науково-практичної конференції / За заг. ред. Ю.М. Оборотова. О.: Фенікс, 2008.
43. Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи / За ред. Ю. С.Шемшученка: Монографія. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2001.
44. Дзевелюк М. В. Традиції та новації в розвитку функцій сучасної держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017.
45. Дудченко О. Суд як державний орган. Вісник прокуратури. 2013. № 4. С. 88—96.

46. Дубняк М. Зміцнення прямої демократії на місцевому рівні шляхом удосконалення правового регулювання інформаційної взаємодії. *Evropský politický and law diskurz*. 2017. Svazek 4., 3. vydání.
47. Дурнов Є. Поняття та види функцій праворозуміння. Підприємництво, господарство і право. 2020. №9. С.154-159.
48. Дученко А. Ю. Свобода слова в Україні: стан, гарантії, перспективи. Журнал східноєвропейського права. 2017. № 39.
49. Жаровська І. М., Грень Н. М. Реалізація права людини на справедливий суд. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 5.
50. Жебровська, Кристина Артаківна. Правові цінності у взаємодії правових систем [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса, 2017. 20 с.
51. Завальний А. Етапи нормативного регулювання захисту прав жінки в Україні. Юридичний журнал. 2011. №2.
52. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів вищих навчальних закладів] / За редакцією проф. М.В. Цвіка, доц. В.Д. Ткаченка, проф. О.В. Петришина. Харків: Право, 2006.
53. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / Р. А. Калюжний, С. М. Тимченко, Н. М. Пархоменко, С. М. Легуша. К.: Вид. Паливода А. В., 2007.
54. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
55. Загуменна Ю.О., Лазарєв В.В., Сидоренко А.Ю. Відомча нормотворчість в Україні: досвід комплексного аналізу: монографія. Харків: Планета-Прінт, 2021. 228с.
56. Задорожній Ю. Західна традиція права у контексті формування кодифікованих актів на теренах України. Право України. 2006. № 9.
57. Заєць А. Світоглядні основи праворозуміння. Вісник Акад. прав. наук України. 1997. № 2.
58. Зайчук О., Оніщенко Н. Середовище права та формування правових систем сучасності. Право України. 2003. №12.
59. Зубчик Ю. Щодо сутності суб'єктивного права. Юридична Україна. 2012. №2.
60. Зякун А. І., Дегтяр Р. О. Методологічні основи юридичної психології як науки. Правові горизонти. 2017. Вип. 6.
61. Іщенко І. Зміни предмета правового регулювання в умовах правової держави і громадського суспільства. Юридична Україна. 2011. №9.
62. Карашук К. Поняття та проблема кодифікації законодавства України. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №3.
63. Кельман М.С., Котуха О.С., Коваль І.М. Загальна теорія держави і права: підручник/ за заг. ред.. доктора юридичних наук, професора М. С. Кельмана. Тернопіль, 2018. 804 с.

64. Кельман М. Теоретико-методологічні підходи до аналізу співвідношення громадянського суспільства та держави. Право України. 2010. № 6.
65. Кіріка Д. В. Вплив місцевого самоврядування на демократичну трансформацію державної влади в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. №3.
66. Клименко О. Право як теоретичне поняття. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 7.
67. Ковальчук С. О. Методологія вчення про речові докази у кримінальному процесі. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право. 2017. № 4.
68. Козак Ю.-М. Р. Правові засади легітимації державної влади в Україні. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 2.
69. Козюбра М. Верховенство права і Україна. Право України. 2012. № 1-2.
70. Коментар до Конституції України: Науково-популярне видання. Київ: Інститут законодавства ВРУ, 1996. 377 с.
71. Комлик, В. В. Склад правопорушення: теоретичні підходи та практичні виміри [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; Вищ. навч. закл. "Ун-т економіки та права "КРОК". Київ, 2017. 18 с.
72. Коробань В. Правозастосовчі аспекти системи права.. Право України. 2006. № 5.
73. Косілова О. Правозахисні функції громадянського суспільства. Підприємництво, господарство і право. 2011. №10.
74. Косович В. Юридичний техніко-технологічний інструментарій та верховенство права (методологія дослідження). Вісник Львівського університету. Серія: Юридична. 2018. Вип. 66.
75. Костенко Л. Право звичаїв. Юридичний журнал. 2006. № 8 (50).
76. Костюк, О. М. Теоретико-правові засади нормативного тлумачення [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. - ІваноФранківськ, 2017. 16 с.
77. Котюк, В. О. Загальна теорія держави і права : Навчальний посібник. Київ : Атіка, 2005. 591 с.
78. Кочина О.С., Болдирева В. М. Вплив воєнного стану на цивільні правовідносини. Нове українське право. 2022. Випуск 2. С.53-59.
79. Кравець І. Традиційні та новітні господарські системи: окремі проблеми правового регулювання. Юридична Україна. 2011. №9.
80. Кравченко Т. А. Права людини як основний критерій легітимності державної влади. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. №4.
81. Кравчук В. Правові ознаки юридичної особи. Підприємництво, господарство і право. 1999. № 9.
82. Кравчук В. Проблема меж державної влади в умовах формування громадського суспільства. Підприємництво, господарство і право. 2010. № 1.
83. Кравчук В., Кравчук В. Громадський контроль судової влади як спосіб відновлення довіри суспільства до судів та суддів. Актуальні проблеми правознавства. Випуск 3 (7). 2016. С. 11–16.

84. Кравчук М. В. Взаємовідносини держави і церкви (правовий аспект). Формування правової держави в Україні: проблеми і перспективи Збірник тез і доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції Тернопіль: ТЗВО. Тернограф, 2008.

85. Кравчук М. В. Основні риси державного і військового будівництва України в період Директорії (історико-правове дослідження). *Evropský politický a právní diskurz*. 2018. №6. S 88-97.

86. Кравчук М. В. Українська повстанська армія: організаційно-правові засади функціонування. Проблеми реалізації принципу верховенства права: теоретичні і практичні аспекти: Збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальна юриспруденція». www/LegalAcvity.com.ua, м. Київ, 14 грудня 2012 року. Тези наукових доповідей.-К., 2012.

87. Кравчук М. В. Українська Центральна Рада – доба державотворення: значимість та уроки. Правопорядок у державному та суспільному розвитку: національний і міжнародний вимір: Збірник матеріалів юридичної науково-практичної Інтернет конференції «Актуальна юриспруденція».

www/LegalAcvity.com.ua, м. Київ, 24 лютого 2012 року. Тези наукових доповідей.-К., 2012.

88. Кравчук М. В., Кравцова Н. Р. Політичні та правові ідеї Рональда Дворкіна – загальноцивілізаційний стандарт правового життя Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ / Редкол. та ін. Випуск 3. Тернопіль. 2019.

89. Кравчук М. Етапи військового будівництва в період УЦР: історико-правове дослідження. Держава, право і юридична думка у балтиморському регіоні: історія та сучасність: матеріали XXVI Міжнародної історико-правової конференції 27-29 квітня 2012 р., м. Одеса / ред.. колегія С.В. Ківалов,(голова), І.Б. Усенко (заступник, Н.М. Крестовська (відп. секр.), В.В Завальнюк, О.Н. Ярмиш, Л.Г. Матвєєва. Одеса: видавець Букаєв В.В., 2012.

90. Кравчук М. Збройні сили - гарант суверенітету Української держави (організаційно-правовий аналіз військового будівництва України 1917-1920 рр.) Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮІ ТАНГ. Вип. №5.

91. Кравчук М. Методологічні та загальнотеоретичні аспекти наукової розвідки правових засад розбудови Збройних сил України. Право України. 2006. № 7.

92. Кравчук М. Організаційно-правові основи формування армії України на початку XX ст.: загальнотеоретичний аспект. Підприємництво, господарство і право. 2006. № 6.

93. Кравчук М. В. Досвід розбудови Армії УНР та його роль в сучасному виховному процесі. Матеріали науково-практичної конференції “ Актуальні проблеми історико-правової науки та її роль у правовому та патріотичному вихованні студентів”: Збірник матеріалів науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 7-8 листопада 2014 р. Матеріали наукових доповідей. Івано-Франківськ, 2014. С.14-24.

94. Кравчук М. В. Інститут президентства в механізмі Української держави. Інститут

Президента в системі державної влади України: матеріали наукової конференції. К. Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2014. С.355-359.

95. Кравчук М. В. Методологія в науковій спадщині О. В. Сурілова. Питання удосконалення методології сучасної юриспруденції: тези Другої Міжнар. Наук. Конф., присвяч. пам’яті проф. О.В. Сурілова (м. Одеса, 30-31 березня 2012 р.) / за заг. ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2012

96. Кравчук М. В. Правова система США. Навч. посіб. К: Нора-Друк, 2004. 136 с.

97. Кравчук М. В. Проблеми теорії держави і права: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., змін. й доп. К.: “Професіонал”, 2004. 400 с.

98. Кравчук М. В. Теорія держави і права. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 247 с.

99. Кравчук М. В. Значимість методологічної спадщини О. В. Сурілова в історико-правовому дослідженні розбудови Армії УНР. Розвиток методології сучасної юриспруденції: мат. Четвертої наук. конф. (м. Одеса, 27-28 березня 2015 р.) / відп. ред. Ю.М.Оборотов. Одеса: Фенікс. 2015. С.12-15.

100. Кравчук М.В. Досвід військового будівництва Української Центральної Ради та сучасне державотворення. Реформування законодавства України в умовах інтеграції до Європейського Союзу: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) (27 березня 2015 року). Тернопіль: Вектор, 2015. С. 33-39.

101. Кравчук М.В. Збройні Сили – базовий інституту держави: витоки державотворення початку ХХ ст. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 8-9 квітня 2016 р.]. Тернопіль: Економічна думка, 2016. С.204-207.

102. Кравчук М.В. Кримська військова операція Армії УНР (квітень 2018 р.) та її значимість для сучасної розбудови України: історико-правовий аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Випуск №3. 2018.С.23-29.

103. Кравчук М.В. Міжнародний чинник у будівництві національної держави та її армії в період УЦР: історико-правовий аспект. Юридический научный электронный журнал Запорожского национального университета URL. http://www.lsej.org.ua/6_2015/5.pdf. 2015. №6. С.20 – 23. (дата звернення 5 травня 2022 р.)

104. Кравчук М.В. Організаційно-правові засади формування Армії України в період

Центральної Ради і Гетьманату: порівняльний-правовий аналіз. Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право» Юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородського національного університету» 2015. №5. С. 33-37. URL. <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/6961?mode=full>

дата звернення 5 травня 2022 р.)

105. Кравчук М.В. Особливості державного і військового будівництва на завершальному етапі існування Української Центральної Ради: історико-правовий аспект. Visegrad journal on human rights. 2018. №5. С.82-85.

106. Кравчук М.В. Правова система США: уроки для України. Порівняльно-правові дослідження. 2007. №1-2. Міжнародний семінар з порівняльного права. www/lex-line.com.ua.
107. Кравчук М.В. Правове регулювання суспільних відносин у військовій сфері. Правове життя сучасної України: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу / відп. ред. д-р. юрид. наук, проф. Ю.М. Оборотов // Одеська національна юридична академія. О.: Фенікс, 2009, С. 119-121.
108. Кравчук М.В. Праворозуміння – важлива наукова проблема правового життя України. Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ / редкол. та ін. Випуск 1. Тернопіль, 2016. 19-25.
109. Кравчук М.В. Природа рішень Європейського суду з прав людини. «Проблеми гармонізації національного і міжнародного законодавства: досягнення і перспективи»: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція» www.legalactivity.com.ua/, м. Київ, 19 травня 2015 року. Тези наукових доповідей. Київ, 2015. С. 23-29. (авт. внесок – 60 %).
110. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти). Київ: Алерта, 2014. 608 с.
111. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. ЗВО. Вид. 3-є, переробл. й доповн. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. 608 с.
112. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): Навч. посіб. для студ. ЗВО. Тернопіль: ЗУНУ, 2020, 524 с.
113. Кравчук М.В. Уроки державотворення Української Центральної Ради: історико-правовий аспект. Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮФ ТНЕУ / редкол. М.О. Баймуратов та інш. Тернопіль: Астон, 2012.
114. Кравчук М.В. Християнська релігія – основа сучасного права. Актуальні проблеми правознавства. Науковий збірник ЮФ ТНЕУ. Тернопіль, 2011. С. 66-75.
115. Кравчук М.В. Філософсько-правова розвідка правового простору. Реформування інститутів права і держави: теоретичні та практичні підходи: збірник матеріалів Міжнародної юридичної науково-практичної конференції «Актуальна юриспруденція», м. Київ, 20 квітня 2016 р. Матеріали круглого столу «Філософсько-правова концепція правового простору», м. Тернопіль, 18 березня 2016 р. Тези наукових доповідей. –Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2016. С. 244-252.
116. Кравчук М.В., Марціясь І. Особливості міжнародних відносин за гетьмана П. Скоропотського. Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ / Редкол. та ін. Випуск 4. Тернопіль. 2019.
117. Кравчук М.В., Матола В. Ф. Правова політика в сучасній Україні: сутність, особливості формування та реалізації. Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць ЮФ ТНЕУ Редкол. та ін. Випуск 1. Тернопіль. 2018. С.29 -36.
118. Кравченко Ю. Ф. Свобода як принцип демократичної правової держави: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня док. юрид. наук: спец. 12.00.01: «Теорія та

історія держави і права; історія політичних і правових учень”/ Ю. Ф. Кравченко. – Харків, 2003.- 37 с.

119. Кратюк В. В. Громадянське суспільство в Україні: політико-правові аспекти розвитку системи демократичної влади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.13: “Правові проблеми політичних інститутів та процесів” Одеса, 2001. 21 с.

120. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / [Ю.М. Оборотов, В.В. Завальнюк, В.В. Дудченко та ін.]; за ред. Ю.М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.

121. Кресін О. Формування теоретико-методологічних засад порівняльного правознавства у

працях Пауля Йоганна Анзельма фон Фейєрбаха. Право України. 2012. № 1-2.

122. Кривчик Г. Г. Методологічні принципи як норми етичного і професійного кодексу історика. Проблеми політичної історії України. 2018. Вип. 13.

123. Кузенко У. І. Політична функція держави та її реалізація в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Івано-Франківськ, 2018.

124. Кукарцев О. В. Значення методу типологізації у методології порівняльного історико-соціологічного дослідження імперій Ш. Айзенштадта. Гілея. 2018. Вип. 131.

125. Кучеренко Д. С. Правничі поняття і термінологія у методології юридичної науки. Вісник Запорізького національного університету. Серія: Юридичні науки. 2017. № 2.

126. Кучук А. М. Феномен правового поліцентризму: загальнотеоретичний і методологічний аспекти: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Івано-Франківськ, 2017.

127. Лазарєв В. В. Юридична природа і ознаки громадянства України. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2016. № 1. С. 68-70.

128. Лазарєв В.В., Жидовцева О.А. Щодо наукової дискусії про юридичну природу

зловживання правом. Право і безпека. 2021. №80 (1). С.151–155.

129. Легеза Ю. О. Забезпечення безпеки використання природних ресурсів в умовах

адміністративно-правового режиму антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей України. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. № 2.

130. Логачова В. Громадський контроль як елемент громадського суспільства в Україні. Юридична Україна. 2012. №2.

131. Логачова В. Перспективи розвитку громадського контролю за виборами і референдумами в Україні. Юридична Україна. 2012. №3.

132. Луцький І. Християнська мораль як визначальне світоглядне джерело українського права. Юридична Україна. 2011. №5

133. Лучко М. О. Поняття та сутності децентралізації публічної влади. Науковий вісник публічного та приватного права. 2017. № 3.

134. Магновський І. Й. Особливості референдної демократії в Україні: конституційно-правовий аспект. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. № 3.

135. Мазурик С. В. Інформаційно-правове забезпечення діяльності органів прокуратури: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Тернопіль, 2017.

136. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування: навч. посіб. Дніпро: Гельветика, 2018.
137. Малишев Б. Природні права людини: загальнотеоретична характеристика. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №2.
138. Манташян М. Політико-правові засади політичної стабільності у нових демократіях.
Evropský politický and law diskurz. 2017. Svazek 4., 3. vydání.
139. Мануїлова К. В. Традиція децентралізації публічної влади України: від розпізнавання до конструювання: моногр. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2018.
140. Марчук В. М. Теорія держави і права [Текст] : навч. посіб. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012.
141. Мацькевич М. Право на освіту, як конституційне культурне право: практика Європейського суду з прав людини. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №3.
142. Межевська Л. В. Правове регулювання відсторонення від роботи осіб, які виконують функції держави: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Кривий Ріг, 2017.
143. Мельник, Н. В. Самоорганізація народу як фактор формування громадянського суспільства в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького. Івано-Франківськ, 2017. 16 с.
144. Мельничук О. Ф. Правові засоби та способи захисту суб'єктивного права на освіту. Адвокат. 2011. №4.
145. Менюк О. Правова культура в умовах розбудови незалежної України: поняття, структура. Право України. 2001. № 4.
146. Митровка Я. Поняття принципу поділу державної влади. Юридична Україна. № 7. 2007. С.20-24.
147. Мінченко С. Правова культура як чинник забезпечення прав людини в оперативно-розшуковій діяльності. Право України. 2012. № 1-2.
148. Мірошніченко Ю. Теоретичні засади та проблеми конституційно-правового регулювання форм народовладдя в Україні. Право України. 2012. № 1-2.
149. Москвич Л.М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: монографія. Х. : Вид-во «ФІНН», 2011. 384 с.
150. Нелін О. До питання верховенства права і закону в Україні. Юридична Україна. 2012. №3.
151. Нечипорук Ю. М. Інформаційна сфера як об'єкт адміністративної науки. Порівняльно-аналітичне право. 2017. № 2.
152. Новиков О. В., Черніков Д. Ю. Політичний режим як характерна ознака суспільства. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 5.
153. Оборотов Ю. М. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права): [монографія]. Одеса: Юридична література, 2002. 280с.
154. Овакімян М. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні. Visegrad Journal on Human Rights. 2017. № 2.
155. Овчаренко О.М. Проблеми забезпечення права на справедливий суд.
URL:

https://helsinki.org.ua/problem-y-zabezpechennya-prava-na-spravedlyvyj-sud-o-ovcharenko/#_ednref8

156. Омельченко А. Методологічні аспекти наукового дослідження адміністративно-правових засад зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Юридична Україна. 2011. №7.

157. Оніщенко Н. До питання про авторитет діючого законодавства (теоретичні засади, практичні передумови, перспективи зміцнення). Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №1.

158. Оніщенко Н.М. Громадянське суспільство: реалії та зміни. Громадянське суспільство як чинник модернізації сучасної держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20 квітня 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. С.89-93.

159. Оніщенко Н. Нормотактика як складова державної правової політики. Бюлетень

Міністерства юстиції України. 2012. №4.

160. Остапенко О. Г. Реалізація Україною політичних цілей угоди про асоціацію. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2017. № 5.

161. Павлюк Н. В. Організаційно-правовий механізм розвитку публічного управління у контексті децентралізації влади в Україні: автореф. дис. ...канд. наук з держ. упр. Львів, 2018.

162. Падалка Р. О. Верховенство права як основоположний принцип права [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Ін-т законодавства Верхов. Ради України. Київ, 2017. 20 с.

163. Патеї-Братасюк М., Довгунь Т. Громадянське суспільство: сутність, генеза ідеї,

особливості становлення в умовах сучасної України. Тернопіль, 1999. 254 с.

164. Патон Б. Наука готова стати фундаментом для побудови справді незалежної держави. Голос України. 4 квіт. 2014 р. № 65 (5815). С. 1 – 12.

165. Петришин О. Соціально-юридична природа права. Право України. 2012. № 12.

166. Піонтковська О. О. Проблематика процесу децентралізації державної влади і розвитку місцевого самоврядування в Україні. Журнал східноєвропейського права. 2018. № 46.

167. Плаван О.О. До питання визначення категорії форма державного правління. БМЮЗ. 2010. № 2.

168. Поклонська О. Співвідношення влади й авторитету. Підприємництво, господарство і право. 2012. № 12. С. 6—9.

169. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності [Текст] : монографія / [Оніщенко Н. М. та ін.] ; за заг. ред. проф., Засл. юриста України Ю. Л. Бошицького ; Київ. ун-т права Нац. акад. наук України. К. : Кондор, 2012.

170. Правосуддя: філософське та теоретичне осмислення: колективна монографія / [А.М. Бернюков, В.С. Бігун, Ю.П. Лобода та ін.]; відп. ред. В.С. Бігун. К.: Вид-во «Реферат», 2009. 316 с.

171. Прокопов Д., Скрипнюк В. Правовий вимір функціонування публічної влади у політичній системі сучасної України. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №1.

172. Пушкіна О. Інститут громадянського суспільства в системі захисту прав і свобод людини. Юридична Україна. 2012. №1.

173. Пушкіна О. Пріоритетні проблеми конституційно-правового регулювання основ конституційного ладу і форм територіального устрою України. Юридична Україна. 2012. №3.

174. Рабінович П. Діалектичний підхід у практиці Європейського суду з прав людини. Юридична Україна. 2012. №5. С.4-12.

175. Рабінович П. Загальнотеоретичне право державознавство в Україні: здобутки, проблеми, перспективи. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №1. С.16-27.

176. Рабінович П. Соціально-природна правова система суспільства (спроба загальнотеоретичної характеристики) Право України. 2012. № 1-2. С.64-77

177. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 10- те доповнене. Львів : Край, 2008.

178. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. Львів : Край, 2017. 224 с.

179. Радзівілл А. Суд присяжних-лакмусовий папірець зміни правової свідомості суспільства чи крок назад? Юридичний журнал. 2011. №3.

180. Ракітянська Л. М. Наукові підходи як теоретико-методологічне підґрунтя педагогічних досліджень. Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 163.

181. Рене Давид — видатний фахівець у галузі досліджень правових систем світу. Право України. 2012. № 1-2.

182. Риндюк В. І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика [Текст] : монографія. Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Юридична думка, 2012.

183. Руднєєва О. Міжнародні стандарти прав людини та принцип верховенства права: до проблеми співвідношення правових явищ. Юридична Україна. 2012. №4.

184. Савченко А. Особливості структури кримінального законодавства України та США (на рівні федерації): порівняльний аналіз. Право України. 2006. № 3.

185. Салтовський І. Становлення правової держави та громадянського суспільства в Україні. Юридичний журнал. 2012. №2.

186. Свириденко, Г.В. Правомірна поведінка: теоретико-прикладні засади [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2017. 20 с.

187. Селіванов В Нетотожність права і закону (методологічні аспекти). Право України. 2005. № 5.

188. Серебро, М.В. Сучасна держава як цінність: загальнотеоретичне дослідження [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : [б. в.], 2017. 20 с.

189. Сидоренко М. Й. Теорія держави і права (курс лекцій) [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Ун-т "Україна", 2013.
190. Скаун О. Загальна теорія права і держави: проблематизація та переосмислення метатеорії. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2012. №4.
191. Скаун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник. 3-є видання с. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011.
192. Скаун О.Ф. Теорія держави і права. Енциклопедичний курс: Підручник. Харків: Еспада, 2006.
193. Скиба Е. К. Принцип методологічного плюралізму як інструмент дослідження концепту «гендерна ідентичність». Грані. 2018. Т. 21, № 1.
194. Скрипнюк О. Правова держава в Україні: теоретична модель і практика реалізації на сучасному етапі. Право України. 2010. № 7.
195. Старинський М. Окремі теоретико-методологічні засади конструювання понять (дефініцій) у праві. Підприємництво, господарство і право. 2011. №10.
196. Сташків Н.М., Кравчук В.М. Повага до суду як один із принципів правової держави. Актуальні проблеми правознавства. Випуск 4 (12). 2017. С.27—33.
197. Субота С.І. Особливості взаємодії громадянського суспільства та поліції в умовах демократичного режиму. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. №3. С. 41–44.
198. Теорія держави і права : підручник [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 416 с.
199. Теорія держави і права в тестових завданнях (3-є видання): навч. посіб. /Л. Р. Наливайко, О. І. Наливайко, Є. В. Касяненко, В. В. Обушко, О. М. Сеньків, О. С. Чепік-Трегубенко; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. Дніпропетровськ: Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2016.
200. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / [О. В. Зайчук, А. П. Заєць, В. С. Журавський та ін.] ; за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. 2-е вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
201. Теорія держави і права: навч. посіб. для підготов. до держ. іспитів / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г. О. Христова; за заг. ред. О. В. Петришина. 5-те вид., допов. і змін. Харків: Право, 2016.
202. Теорія держави і права: підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведєрніков. 2-е вид. перероб. і доп. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2015.
203. Теорія і практика конституціоналізації національних систем права та законодавства: український досвід [Текст]: аналіт. доп. / [Ю. С. Шемшученко та ін. ; відп. ред. Пархоменко Н. М.] ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького Нац. акад. наук України. - К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2012.
204. Теорія та практика правозастосування у тестових завданнях: навч. посіб. / Л. Р. Наливайко, Р. З. Голобутовський, Е. В. Звягіна, І. С. Кузьміна, О. І. Наливайко, О. С. Чепік-Трегубенко; за заг. ред. Л. Р. Наливайко. Київ: Хай-Тек Прес, 2017.
205. Тертишник В. Верховенство права і закону. Право України. 2010. № 6.
206. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. 2019. 184 с.

207. Тімуш І. Синтезоване праворозуміння: комунікативно-філософський аспект. Юридична Україна. 2011. №1.
208. Ткачук А. Роль правосвідомості та правової культури у формуванні правової держави. Право України. 2012. № 1-2.
209. Харитонов Є.О. Історія приватного права Європи: Східна традиція. Одеса, 2000.
210. Хорт І.В. Актуальні питання реалізації принципів правової держави в Україні. Юридичний вісник. 2010. № 1(14). С. 27—29.
211. Цесар І. Принцип правової визначеності у діяльності органів державної влади. Юридична Україна. 2011. №1.
212. Цуркан-Сайфуліна Ю. В. Антропология права і влади як філософсько-правова проблема. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. Вип. 2.
213. Чорноморденко І. Позанаукова і наукова методологія. Постановка проблеми. Університетська кафедра. 2018. № 7. С. 85-92.
214. Чудик Н.О. Реформа судочинства – ключові новації. Наукові записки. Серія: Право / Ред. кол.: Є. Ю. Соболь, В. Г. Гриценко, О. В. Батанов та ін. Випуск 4. Кропивницький: ТОВ «Полімед-Сервіс», 2018. С. 9-12.
215. Шатіло В. Проблеми співвідношення конституційного механізму державної влади та механізму реалізації її функцій. Право України. 2012. № 1-2.
216. Шевченко М. Є. Деякі аспекти методологічного комплексу сучасної методичної науки. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2017. Вип. 58.
217. Шмоткін О. В. Філософія права як фундаментальна юридична наука. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 2.
218. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редколег.: Ю.С. Шемшученка (голова редкол.) та ін. К.: Укр.енцикл., 1998.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Тематичні сайти

<http://lucl.lucl.kiev.ua/Законодавство та право України>

<http://www.legality.kiev.ua/Інститут проблем Законодавства України ім. Ярослава Мудрого: Тексти>

законопроектів і коментарів до них, а також інші роботи Інституту за темою відповідності законодавства

України світовим нормам, аналітичні матеріали, підготовлені експертами Інституту.

<http://www.lawukraine.com/Каталог українських правових ресурсів: Українське право в Інтернеті: бази>

законодавства, юридичні газети та журнали, державні органи, проекти з розвитку законодавства, довідники.

Підбірка кращих Інтернет-ресурсів з української правової тематики.

Періодичні інтернет-видання

<http://www.yurpractika.com/welcome.php/> Юридическая практика.
Еженедельная профессиональная газета.
Интернет-видання
<http://www.ukrjurist.com/> Український юрист. Журнал сучасного правника.
Интернет-видання
<http://www.yurincom.com/ua/> Юридичний вісник України.
Загальнонаціональна правова газета. Интернет-видання
<http://www.lawyer.org.ua/> Юриспруденція on-line. Интернет-видання

Бази законодавства

<http://zakon.rada.gov.ua/>
Сервер Верховной Рады Украины - бесплатна база законодавства.
<http://www.liga.net/>
LIGA Online - Всеукраїнська мережа розповсюдження правової інформації.
Українське законодавство та
правові інформаційні ресурси

Интернет-ресурси з окремих питань теорії держави і права

1. Великий енциклопедичний юридичний словник // За ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. К.: Тов «Видавництво “Юридична думка”», 2007. 992 с.
www.comparativelaw.org.ua.

2. Кравчук М.В. Правова система США: уроки для України // Міжнародний науковий журнал “Порівняльно-правові дослідження”. 2007. № 1-2 / www.comparativelaw.org.ua.

3. Кравчук М.В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти). Тернопіль: Економічна думка, 2016, 420 с.

URL.

http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/25430/1/Microsoft%20Word%20-%20%D0%9F%D0%A2%D0%94%D0%9F%20%D0%92%D0%90%D0%A0%2021_%D0%BB%D1%8E%D0%BA%D1%81_%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9A%D0%90_____ .pdf

(дата звернення 5 травня 2022 р.).

4. Кресін О.В. Проблема інституціоналізації порівняльно-правових досліджень у сучасній Україні // Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: Зб.наук. статей / За ред. Ю.С. Шемшученка, О.В. Кресіна, 2006. 432 с. / www.comparativelaw.org.ua.

5. Кресін О.В. Формування порівняльного правознавства як навчальної дисципліни в Німеччині (першій третина XIX ст. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку. Збірник наукових праць. Одеса, 2013. С.21-24. URL.

https://www.academia.edu/35751256/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE_%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD_%D1%96_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B

8_ %D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83_%D0 %B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD_%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8C_Comparative_Jurisprudence_Current_State_and_Prospects_for_Development_Yearbook_20

13_%D0%9E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0_%D0%A4%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%BA%D1%81_2013_352_%D1%81 (дата звернення 5 травня 2022 р.).

6. Марченко М.Н. Конвергенция романо-германского и англо-саксонского права. Киев-Севастополь: Логос, 2007. 38 с. / www.comparativelaw.org.ua.

7. Петрова А.Е. Статуты и прецеденты в системе источников американского права: Монография. Иваново: Иван. гос. ун-т, 2007. 212 с. / www.comparativelaw.org.ua.

8. Ромашов Р.А. Проблема соотношения “Право” и “Закон”, в контексте исторического и юридико-лингвистического анализа. – Киев-Симферополь: Логос, 2007. 24 с. / www.comparativelaw.org.ua.

9. Саидов А.Х. Современное сравнительное правоведение: методология и новые парадигмы // Міжнародний науковий журнал ”Порівняльно-правові дослідження”. 2007. № 1-2 www.comparativelaw.org.ua.